

LIFE Project Number
LIFE12 NAT/PL/000034

MIDTERM Report
Covering the project activities from 01/09/2013 to 10/02/2015

Reporting Date
25/02/2015

LIFE+ PROJECT NAME or Acronym
LIFE Pieniny PL

Project Data

Project location	Pieniński Park Narodowy, Małopolska, Polska
Project start date:	01/09/2013
Project end date:	30/06/2018
Total Project duration (in months)	58 months
Total budget	1 276 538 €
Total eligible budget	1 276 538 €
EU contribution:	638 269 €
(%) of total costs	50
(%) of eligible costs	50

Beneficiary Data

Name Beneficiary	Pieniński Park Narodowy
Contact person	Mr Andrzej Kowalski
Postal address	Jagiellońska 107 b, PL, 34-450, Krościenko n.D.
Visit address	Jagiellońska 107 b, PL, 34-450, Krościenko n.D.
Telephone	00-48-182625601
Fax:	00-48-182625603
E-mail	biuro@pieninypl.pl
Project Website	www.pieninypl.pl (zakładka LIFE+)

1. List of contents	2
2. List of abbreviations	4
3. Executive summary	4
Summary in English.....	6
4. Introduction	8
5. Administrative part.....	10
5.1. Description of the management system	10
5.2. Evaluation of the management system	11
6. Technical part	11
6.1. Technical progres, per task	13
6.1.1. A.1 Przygotowanie wykupu gruntów.....	13
6.1.2. A.2 Zakup sprzętu.....	14
6.1.3. B.1 Zakup gruntów.....	15
6.1.4. C.1 Zabiegi ochronne na łąkach i młakach.....	16
6.1.5. C.2 Remont i modernizacja szlaków turystycznych.....	17
6.1.6. C.3 Zabiegi ochronne na murawach.....	18
6.1.7. C.4 Ochrona pszonaka pienińskiego Erysimum pieninicum.....	18
6.1.8. C.5 Usuwanie obcych gatunków inwazyjnych.....	20
6.1.9. C.6 Ograniczenie negatywnego wpływu wypasu na miejscach rozrodu płazów.....	20
6.1.10. D.1 Monitoring skuteczności zabiegów na łąkach D.6 Monitoring procesów przyrodniczych w ekosystemach leśnych.....	22
6.1.11. D.2 Monitoring skuteczności zabiegów na murawach.....	23
6.1.12. D.3 Monitoring efektów związanych z remontem szlaków.....	23
6.1.13. D.4 Monitoring efektów zabiegów ochronnych w siedlisku pszonaka pienińskiego Erysimum pieninicum.....	25
6.1.14. D.5 Monitoring skuteczności usuwania gatunków inwazyjnych.....	25
6.1.15. D.7 Monitoring płazów.....	26
6.1.16. D.8 Ocena wpływu społeczno-gospodarczego planowanych działań na lokalną gospodarkę i społeczeństwo, a także na funkcję ekosystemu.....	27
6.1.17. F.1 Zarządzanie projektem.....	27
6.1.18. F.2 Współpraca i wymiana doświadczeń z innymi projektami.....	28
6.1.19. F.3 Przygotowanie planu działań po zakończeniu projektu “After Life”.....	29
6.1.20. F.4 Zewnętrzny audyt finansowy.....	29
6.1.21. F.5 Monitorowanie realizacji projektu.....	29
6.2. Dissemination actions.....	29
6.2.1. Objectives.....	29
6.2.2. E.1 Spotkania promujące projekt (inauguracyjne i informacyjne).....	30
6.2.3. E.2 Strona internetowa projektu.....	30
6.2.4. E.3 Folder informacyjny o projekcie	31
6.2.5. E.4 Gadżety promujące projekt.....	31
6.2.6. E.5 Warsztaty edukacyjne.....	32
6.2.7. E.6 Konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży.....	32
6.2.8. E.7 Tablice informacyjne o projekcie.....	32
6.2.9. E.8 Międzynarodowa konferencja kończąca projekt.....	33
6.2.10. E.9 Raport laika.....	33
6.3. Evaluation of Project Implementation.....	33
6.4. Analysis of long-term benefits.....	37
7. Comments on the financial report	38
7.1. Summary of Costs Incurred.....	38
7.2. Accounting system.....	39

7.3. Partnership arrangements.....	40
7.4. Auditor’s declaration.....	40
7.5. Summary of costs per action	40
8. Annexes	43
8.1. Technical annexes	43
8.2. Dissemination annexes.....	43
9. Financial report and annexes	43

2. List of abbreviations

PPN – Pieniński Park Narodowy

Projekt – projekt „LIFE Pieniny PL” nr LIFE12 NAT/PL/000034 „Natura w mozaice – ochrona gatunków i siedlisk w obszarze Pieniny”

Pieniny – obszar Natura 2000 PLC120002

KE – Komisja Europejska

NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

3. Executive summary

Projekt realizowany jest zgodnie z przyjętym harmonogramem. Niniejszy raport przedstawia stan zaawansowania na dzień 10 lutego 2015 roku. Raport wstępny wysłano do Komisji Europejskiej oraz przedstawiciela Zewnętrznego Zespołu Monitorującego w dniu 17 marca 2014 roku. Raport został pozytywnie przyjęty i zaakceptowany przez Komisję Europejską potwierdzającą to listem nadesłanym do PPN w dniu 28 kwietnia 2014 roku.

Do końca II kwartału 2014 roku całkowicie zakończono jeden kamień milowy (*Zakup sprzętu*). Do siedziby Pienińskiego Parku Narodowego dostarczono kosiarkę, przewracarkę, samochód, sprzęt fotograficzny oraz odbiorniki GPS. W ramach zadania zakupiono również kompaktowy aparat fotograficzny.

W związku z wygaśnięciem umowy na wykonanie operatów szacunkowych z dotychczasowym wykonawcą, przeprowadzono procedurę wyboru nowego wykonawcy. W wyniku przetargu podpisano umowę z firmą zewnętrzną na wykonanie wycen nieruchomości nabywanych lub wymienianych przez PPN w latach 2015–2017 (*A.1. Przygotowanie wykupu gruntów*). W ramach działania B.1 (*Zakup gruntów*) do końca 2014 roku zakupiono 121 działek gruntowych o łącznej powierzchni 15,5995 ha, na łączną kwotę 235.122,15 EUR. Podpisano 33 umowy kupna w formie aktu notarialnego.

W 2014 roku w ramach działania C.1 (*Zabiegi ochronne na łąkach i młakach*) przeprowadzono zabiegi ochrony czynnej na działkach wykupionych w IV kwartale 2013 roku oraz I kwartale 2014 roku. Powierzchnia na jakiej wykonano zabiegi w 2014 roku wynosi 3,18 ha. W terminie do 14 października 2014 roku zakończono remont szlaku niebieskiego od Kosarzysk do Polany Pieniny (*działanie C.2 Remont i modernizacja szlaków turystycznych*). Jednocześnie rozpoczęto prace przygotowawcze do remontu następnego odcinka szlaku niebieskiego od Zamkowej Góry do Kosarzysk.

W ramach działania C.3 (*Zabiegi ochronne na murawach*) w terminie do 12 listopada 2014 roku zakończono prace polegające na odkrzaczaniu i usuwaniu biomasy na murawach, przewidziane do wykonania w 2014 roku na łącznej powierzchni 4,2 ha. Wykonawców zabiegów wyłoniono w wyniku zapytania ofertowego.

Całkowicie zakończono prace związane z zabezpieczeniem przed osypywaniem się zewnętrznych murów zamku Czorsztyn (*działanie C.4 Ochrona pszonaka pienińskiego*). W ramach działania wykonano również prace odkrzaczania i usuwania biomasy w siedlisku pszonaka pienińskiego w rejonie wzgórza zamkowego na powierzchni 0,25 ha. Następnie wysiano część zebranych wcześniej nasion pszonaka.

W ramach zadania C.5 (*Usuwanie obcych gatunków inwazyjnych*) w 2014 roku wykonano trzy nawroty zabiegów usuwania gatunków z rodzaju *Reynoutria*. Działanie połączono z monitoringiem skuteczności usuwania gatunków inwazyjnych (*D.5*).

W ramach działania C.6 (*Ograniczenie negatywnego wpływu wypasu na miejsca rozrodu płazów*) w 2014 roku wykonano zabezpieczenie funkcjonującego miejsca rozrodu płazów na Kapitanowym.

Działania D.1, D.2, D.3, D.4, D.5, D.6 oraz D.7 (*Monitoring skuteczności działań ochronnych*) zostaną wykonane w dwóch etapach:

- 1.) monitoring stanu wyjściowego – stan „0”
- 2.) monitoring efektów działań ochronnych.

W wyniku przeprowadzonej procedury przetargowej wyłoniono wykonawców, z którymi podpisano 8 umów na poszczególne części zamówienia. W 2014 roku zakończono prace terenowe stanu zerowego dla zadań: C.1 (dla już wykupionych gruntów), C.2, C.3 (powierzchnie przeznaczone do odkrzaczenia w 2014 roku), C.4, C.5, C.6. W kolejnych latach monitoring stanu „0” będzie prowadzony na sukcesywnie wykupywanych gruntach oraz na murawach przewidzianych do odkrzaczenia w 2015 roku. Zebrane wyniki przedstawiono w raportach wstępnych, dostarczonych do siedziby PPN, zgodnie z zawartymi umowami, w terminie do 31 października 2014 roku.

Zgodnie z umową zawartą z wykonawcą badania ewaluacyjnego w ramach działania D.8 (*Ocena wpływu społeczno-gospodarczego planowanych działań na lokalną gospodarkę i społeczeństwo, a także na funkcję ekosystemu*), do siedziby PPN dostarczono raport metodologiczny oraz raport otwarcia „Diagnoza stanu”.

W ramach działania E.4 (*Gadżety promujące projekt*) wykonano i dostarczono do siedziby PPN 1000 koszulek, 1000 kubków oraz 1000 toreb z logo projektu. W III kwartale 2014 roku wykonano i dostarczono kalendarze ścienne na 2015 rok. Zaprojektowany folder informacyjny (*działanie E.3 Folder informacyjny o projekcie*) wykonano w trzech wersjach językowych: polskiej (2000 szt.), angielskiej (1000 szt.) oraz słowackiej (1000 szt.). Wykonano 6 tablic informacyjnych (*działanie E.7 Tablice informacyjne o projekcie*), które zamontowano w pawilonach wystawowych PPN. Informacje o projekcie zawarte są na nowo powstałej stronie internetowej projektu (*działanie E.2 Strona internetowa projektu*) w wersji zarówno polskiej jak i angielskiej. Na bieżąco aktualizowana strona projektu działa jako zakładka LIFE+ na stronie Pienińskiego Parku Narodowego www.pieninyppn.pl. W okresie od 27 lutego 2014 roku do 10 lutego 2015 roku stronę projektu odwiedziło 3625 osób. W ramach działania E.5 (*Warsztaty edukacyjne*) odbyły się pierwsze zajęcia z młodzieżą ponadgimnazjalną z Krościenka n.D.

W ramach współpracy z innymi projektami (*działanie F.2 Współpraca i wymiana doświadczeń z innymi projektami*) podpisano deklarację współpracy z: Regionalną Dyрекcją Środowiska w Krakowie (projekt nr LIFE12 NAT/PL/000053), Gminą Klucze (projekt nr LIFE09 NAT/PL/000259), Wigierskim Parkiem Narodowym (projekt nr LIFE11 NAT/PL/431), oraz Stowarzyszeniem „Człowiek i Przyroda” (projekt nr LIFE12 NAT/PL/000063). We wrześniu 2014 roku odbył się jeden z 4-dniowych zaplanowanych w projekcie wyjazdów, do Wigierskiego Parku Narodowego. W dniach 30 września i 1 października 2014 roku trzech pracowników PPN wzięło udział w konferencji kończącej projekt realizowany przez gminę Klucze na terenie Pustyni Błędowskiej.

W dniach 20 marca oraz 3 listopada 2014 roku zorganizowano posiedzenie Komitetu Sterującego, organu doradczo-opiniotwórczego powołanego zarządzeniem dyrektora PPN nr 4/2014 z dnia 26 lutego 2014 roku. W trakcie spotkań zaakceptowano realizowane w projekcie działania oraz wyrażono pozytywną opinię na temat jego trwałości i znaczenia dla obszaru „Pieniny”.

We wrześniu 2014 roku w ramach działania F.5 (*Monitorowanie realizacji projektu*) w siedzibie PPN odbyło się spotkanie z przedstawicielem Zewnętrznego Zespołu Monitorujące-

go panem Stanisławem Tworkiem. Celem spotkania była ocena stanu zaawansowania projektu oraz prawidłowości poniesionych kosztów. Regularnie sporządzane są kwartalne raporty z realizacji projektu, przedstawiane członkom Komitetu Sterującego oraz przedstawicielowi Zewnętrznego Zespołu Monitorującego.

Summary in English

The "LIFE Pieniny PL" project is proceeding as planned. This mid-term report covers activities carried out within the project from 1st September 2013 to 6th February 2015. An inception report was sent to the European Commission and to the member of the External Monitoring Team on the 17th March 2014. The European Commission approved the inception report and confirmed this in a letter to the Pieniny National Park on 28th April 2014.

One of the milestones of the project (*equipment purchase* associated with the action A.2) was fully completed by the end of the 2nd quarter of 2014. The equipment purchased includes: lawn mower, hay tedder, 4x4 SUV, professional camera with accessories, GPS receivers and a compact camera. This equipment has been delivered to the Pieniny National Park headquarters.

The agreement with a valuation surveyor to make appraisal reports had expired. Therefore, a new tender was released. Subsequently a contract was agreed to determine the estimated value of the properties planned for purchase in the 2015-2017 period. The Pieniny National Park (PNP) (under the action B.1 *Land purchase/lease*) purchased 121 plots of land with a total area of 15,5995 ha, for a total amount of 235,122,15 EUR. A total of 33 agreements for the purchases have been signed in the form of notarial deeds.

In 2014 under the action C.1 (*Protective measures implemented on meadows*) the Pieniny National Park undertook protective measures on plots purchased in the 4th quarter of 2013 and 1st quarter of 2014. The total area on which the protective measures were undertaken in 2014 was 3.18 ha. On the 14th October 2014 renovation work was completed at the section of the blue trail from Kosarzyska to Polana Pieniny (C. 2 *Trails repair and modernization*). Simultaneously PNP workers began preparatory work to repair the next section of this trail from Zamkowa Góra to Kosarzyska

On the 12th November 2014, under action C.3 (*Protective measures implemented on xerothermic grasslands*), work on xerothermic grasslands, such as the cutting of shrubs, grubbing out of roots and the removal of biomass was completed over an area of 4,2 ha.

Renovation work of the outer walls of Castle Czorsztyn has been completed (C. 4 *Protection of the population of the Pieniny Treacle- mustard -Erysimum pieninicum*). In addition, 0.25 ha of perennial plants and shrubs overgrowing the xerothermic grasslands at the ruins of Czorsztyn Castle were removed. Previously collected seeds of this endemic species were then sown in the area of the castle hill.

In 2014, within the action C.5 (*Removal of invasive plants*) species from the genus Reynoutria were removed three times in the year from along the River Dunajec. This work was undertaken simultaneously with monitoring to determine the effectiveness of invasive species removal (*action D.5*).

In 2014 under the action C.6 (*Protection of amphibians breeding sites against sheep grazing*) a functioning amphibians breeding place at Kapitanowe was secured

Actions D.1, D.2, D.3, D.4, D.5, D.6 and D. 7 (*Monitoring of the impact of the project action*) will be carried out in two stages:

- 1) Benchmark monitoring to ascertain state "0".
- 2) The monitoring of the effectiveness of the project actions.

As a result of an open tender, contractors were selected and eight agreements were signed for monitoring the impact of different elements of the project actions. In 2014 the fieldwork of monitoring of the state "0" has been completed on actions C.1 (*on land already purchased*), C.2, C.3, C.4, C.5 and C.6. In the following years, monitoring of the state "0" will be conducted over the land consistently being purchased by Pieniny National Park and xerothermic grassland scheduled for the removal of shrubs in 2015. Collected results were presented in initial reports delivered to the headquarters of the PPN by 31st October 2014, in accordance with the terms of the agreements.

In accordance with an agreement with an external contractor for action D.8 (*Evaluation of the impact of planned activities on local economy and society*) the methodology report and the opening report "Diagnoza stanu" has been delivered to the National Park.

Project information is provided in Polish and English on specially set up website for the project (*E.2 The project website*). The website is updated regularly and is available as a "LIFE +" tab on the Pieniny National Park website (www.pieninyppn.pl). In the period between the 27th February 2014 and the 10th February 2015 the project website was visited by 3625 people. Against action E.4 (*Project promoting gadgets*) 1000 t-shirts, 1000 mugs and 1000 bags with the logo of the project have been delivered to the headquarters of the Pieniny National Park. In the third quarter of 2014 300 wall calendars for 2015 were also delivered. The information folder (*E. 3 LIFE Pieniny PL leaflet*) was published in three languages: Polish (2000 copies), English (1000 copies) and Slovak (1000 copies). Six on-site panels describing the "LIFE Pieniny PL" project have been erected, one at the Pieniny National Park headquarters and the other five at exhibition pavilions within the Park.

On 4th February 2015 under the action E.5 (*Education workshops*) first classes were held in Krościenko n.D. post-secondary school.

Against action F.2 (*Cooperation and exchange of experience with other projects*) declarations of cooperation have been signed with: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie (project LIFE12 NAT/PL/000053); Gmina Klucze (project LIFE09 NAT/PL/000259); the Wigierski National Park (project LIFE11 NAT/PL/000431); and Stowarzyszenie "Człowiek i Przyroda (project LIFE12 NAT/PL/000063). In September 2014 Pieniny National Park employees exchanged their experience during a four day visit to Wigierski National Park. Three employees of Pieniny National Park (PPN) also took part in the final conference of the project implemented by Gmina Klucze in the „Błędowska Desert” on 30th September/ 1st October.

On the 20th March 2014 and the 3rd October 2014 meetings of the Steering Committee were held at the Pieniny National Park headquarters. The Steering Committee was appointed by the Pieniny National Park Director as a consultative and advisory body to the "LIFE Pieniny PL" project. The Steering Committee accepted the actions being carried out within the project and expressed a positive opinion about its importance to the "Pieniny" site.

In September 2014, under the action F.5 (*Monitoring of the implementation of the project*) a meeting was held at the Pieniny National Park headquarters with the External Monitoring

Team member, Mr Stanisław Tworek. The purpose of the meeting was to assess the project's progress and its coherence with the incurred costs. Quarterly reports describing the implementation of the project are drawn up regularly. The reports are presented to the members of Steering Committee and the representative of the External Monitoring Team.

4. Introduction

Pieniny są elementem ogólnoeuropejskiej sieci Natura 2000. W najatrakcyjniejszej części pasa skałkowego, leżącej w granicach Pienińskiego Parku Narodowego, wyznaczono dwa obszary: siedliskowy PLH120012 i ptasi PLB120008 tworzące obecnie wspólny obszar PLC120002 o nazwie „Pieniny”, zajmujący powierzchnię 2336,4 ha, na którym PPN realizuje projekt „LIFE Pieniny PL”.

Celem przedsięwzięcia jest zachowanie lub poprawa stanu zachowania gatunków i siedlisk przyrodniczych w obszarze „Pieniny”. Projekt zakłada osiągnięcie tego celu poprzez:

- Wykup gruntów i objęcie ich działaniami ochronnymi
- Remonty szlaków
- Poprawę warunków bytowania pszonaka pienińskiego *Erysimum pieninicum*
- Zabiegi na murawach
- Zabezpieczenie miejsc rozrodu płazów
- Usuwanie obcych gatunków inwazyjnych

Główne działania w Projekcie oraz oczekiwane rezultaty:

- Zwiększenie możliwości prowadzenia zabiegów ochronnych na łąkach oraz wyłączenie z gospodarczego użytkowania lasu poprzez wykup gruntów.
- Zahamowanie sukcesji na nieużytkowanych ekosystemach górskich łąk konietlicowych *Polygono – Trisetion* (6520) i górskich łąk świeżych *Arrhenatherion elatioris* (6510) oraz zanikania rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Zabiegi koszenia, usuwania pojedynczych drzew oraz wycinania krzewów na łąkach i młakach.
- Ograniczenie negatywnego wpływu ruchu turystycznego na siedliska przyrodnicze. Modernizacja szlaków turystycznych poprzez naprawę nawierzchni i zastosowanie zabezpieczeń przed skracaniem zakosów, schodzeniem ze szlaków i rozdeptywaniem roślinności pozwoli skanalizować ruch turystyczny na wyremontowanych odcinkach szlaków.
- Odkrzaczanie i usuwanie biomasy na murawach kserotermicznych *Festuco-Brometea*.
- Ochrona pszonaka pienińskiego *Erysimum pieninicum* w obrębie wzgórza zamkowego w Czorsztynie, stanowiącego największe stanowisko tego endemicznego gatunku w Polsce i w Europie. Zabiegi ochronne obejmują: zabezpieczenie zewnętrznych murów zamku przed osypywaniem się, oczyszczenie murawy kserotermicznej oraz wysianie nasion pszonaka pienińskiego zebranych wcześniej z osobników rosnących w rejonie prowadzonych prac remontowych.
- Ochrona miejsc rozrodu płazów przed negatywnym wpływem wypasu owiec. Stworzenie warunków do rozrodu traszki karpackiej *Triturus montandoni*, traszki górskiej *Triturus alpestris*, kumaka górskiego *Bombina variegata*, ropuchy szarej *Bufo bufo*, żaby trawnej *Rana temporaria* w 4 punktach w rejonie polany Majerz. Wykonanie nowego oczka wodnego o powierzchni lustra wody około 30 m² na skraju polany w pobliżu leśniczówki PPN.
- Usuwanie obcych gatunków inwazyjnych z rodzaju *Reynoutria*, stanowiących zagrożenie dla gatunków rodzimych występujących w obszarze objętym projektem.
- Zadania z zakresu monitoringu skuteczności zabiegów podjętych w ramach projektu.

- Promocja projektu wśród lokalnej społeczności.

W chwili obecnej nie ma i nie przewiduje się opóźnień w realizacji poszczególnych zadań projektu, spowodowanych nieterminowością wykonawców, bądź wynikających z innych przyczyn niezależnych od beneficjenta. Wykupy gruntów obecnie przebiegają szybciej niż wynikałoby to z pierwotnego harmonogramu wypłat dotacji przyjętego w umowie z NFOŚiGW, harmonogram ten jest na bieżąco modyfikowany w zależności od tempa spływania ofert sprzedaży. Wszystkie cele projektu pozostają w zgodzie z założeniami zawartymi we wniosku i aktualnie są jak najbardziej możliwe do osiągnięcia w przewidywanym czasie.

Aktywizacja lokalnego społeczeństwa poprzez włączenie mieszkańców w realizację zaplanowanych zadań stanowi konkretny wymiar społeczno-gospodarczy projektu, co jest niewątpliwie jedną z jego zalet. Przeprowadzane konkursy ofert (zapytania ofertowe) na wykonanie konkretnych zabiegów ochrony czynnej kierowane są do różnych grup społecznych związanych z obszarem „Pieniny”. Dodatkowym efektem utrzymania półnaturalnych ekosystemów nieleśnych jest zachowanie ich wysokich walorów krajobrazowych i widokowych. Zachowanie krajobrazu Pienin, uchodzącego za jeden z najatrakcyjniejszych w Polsce, niewątpliwie przyczyni się do rozwoju turystyki w tym rejonie. Stanowić to będzie długofalowe źródło dochodów mieszkańców Pienin. Dyrekcja PPN wyraża nadzieję, iż realizacja projektu przyczyni się do wzrostu zainteresowania tradycyjnym rolnictwem przy jednoczesnym poszanowaniu otaczającej przyrody. Należy oczekiwać, że poprzez działania informacyjno-edukacyjne nastawienie lokalnej społeczności będzie przychylne do podejmowanych działań ochronnych zaplanowanych w projekcie. Podniesienie świadomości mieszkańców pozwoli również zmniejszyć presję inwestycyjną na niezabudowane tereny otaczające Park i obszar Natura 2000 oraz przyczyni się do zachowania krajobrazu Pienin.

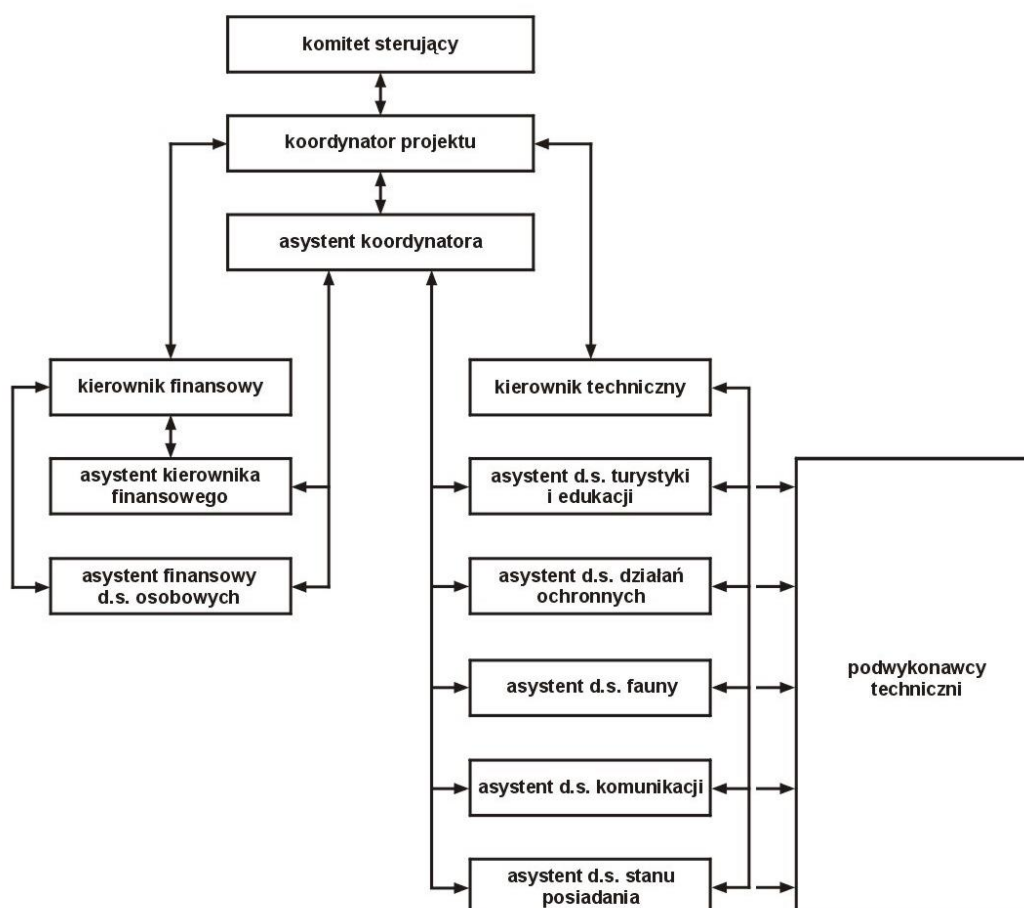
Wprowadzenie zabiegów przedstawionych w projekcie przyczyni się w długofalowym okresie do przywrócenia lub utrzymania we właściwym stanie siedlisk przyrodniczych górskich łąk konietlicowych (6520) i świeżych (6510) oraz muraw (6210) i młak (7230), a także utrzymania walorów krajobrazowych Pienin. Zachowanie nieleśnych siedlisk przyrodniczych we właściwym stanie pozwoli zachować pulę genową populacji licznych w Pieninach gatunków bezkręgowców. Wyłączenie wykupionych obszarów leśnych z gospodarczego użytkowania umożliwi samoistny przebieg procesów przyrodniczych zachodzących w siedlisku żywej buczyny (9130) i ciepłolubnej buczyny storczykowej (9150), co przyczyni się do zwiększenia zasobów martwego drewna. Remont i modernizacja szlaków turystycznych zapewni ochronę najcenniejszych leśnych siedlisk przyrodniczych przed presją turystyczną oraz zapobiegnie erozji gleby. Czytelne oznakowanie szlaków, dobrze przygotowane miejsca odpoczynku ograniczą penetrację terenów wrażliwych na antropopresję. Szereg zabiegów ochronnych w siedlisku pszonaka pienińskiego *Erysimum pieninicum* zapewni optymalne warunki świetlne do kwitnienia, owocowania jak również do odnawiania się tego gatunku. Oczekuje się znacznego ograniczenia populacji gatunków inwazyjnych obcego pochodzenia z rodzaju *Reynoutria* (*R. japonica* i *R. sachalinensis*). Ich eliminacja zapobiegnie pojawianiu się bardzo inwazyjnego mieszańca rdestowca czeskiego (*Reynoutria bohemica*) oraz ze względu na miejsce występowania, rozprzestrzenianiu się gatunku drogą wodną na znacznie większym obszarze. Wypas owiec jest ważny ze względu na zachowanie otwartych terenów pastwiskowych. Podjęte działania w celu ochrony lokalnych populacji zwierząt, przyczynią się do poprawy stanu miejsc rozrodu płazów przy jednoczesnym zachowaniu dostępu do wody pasącym się owcom.

5. Administrative part

5.1. Description of the management system

Zgodnie z zarządzeniem Dyrektora Pienińskiego Parku Narodowego nr 9/2013 z dnia 02 września 2013 roku (załącznik dołączono do raportu wstępnego), ogólny nadzór nad projektem sprawuje Zastępca Dyrektora – Iwona Wróbel (czas pracy nie generuje kosztów w ramach projektu). Do zarządzania projektem zaangażowano personel zewnętrzny zatrudniony na czas trwania projektu oraz personel stały PPN, oddelegowany do nadzoru poszczególnych działań. Czas pracy osób zarządzających projektem rozliczany jest w ramach projektu. Zgodnie z założeniami projektu, zarządzeniem Dyrektora Pienińskiego Parku Narodowego nr 4/2014 (załącznik dołączono do raportu wstępnego) z dnia 26 lutego 2014 powołano Komitet Sterujący, jako organ opiniotwórczo-doradczy Pienińskiego Parku Narodowego.

Zespół kierujący projektem w większości składa się z pracowników stałych Pienińskiego Parku Narodowego, nadzorujących poszczególne działania. Personel zewnętrzny w osobie koordynatora i asystenta koordynatora, zatrudniony jest w formie umowy o pracę na czas realizacji projektu. Członkowie powołanego Komitetu Sterującego, którego zakres obowiązków opisano w punkcie 5.1.27 raportu wstępnego, to pracownicy nieetatowi zatrudnieni na umowę zlecenie

Schemat zatrudnienia obejmuje osoby zarządzające projektem, których czas pracy rozliczany jest w ramach projektu i pozostaje zgodny z zatwierdzonym wnioskiem. Zarządzenie Dyrektora nr 9/2013 powołuje również listę osób dodatkowo zaangażowanych przy realizacji niektórych działań projektu. Czas pracy tych osób, będących pracownikami PPN, stanowi działanie wspierające i nie generuje kosztów w ramach projektu. Nie przewiduje się zmian w sposobie zarządzania projektem.

Zespół zarządzający projektem organizuje i przeprowadza procedury wyboru wykonawców odpowiedzialnych za wykonanie poszczególnych zadań w projekcie. Do zadań zespołu należy również kontrola i nadzór w terenie nad prawidłowym wykonaniem prac, potwierdzone każdorazowo protokołem odbioru. Stan realizacji projektu jest na bieżąco monitorowany na wszystkich szczeblach zarządzania, na podstawie organizowanych na bieżąco roboczych spotkań personelu projektu. Sporządzane są raporty kwartalne z realizacji projektu, które następnie przekazuje się członkom Komitetu Sterującego w celu ich akceptacji oraz przedstawicielowi Zewnętrznego Zespołu Monitorującego do wiadomości.

W związku z przekroczeniem poziomu wydatków 150% pierwszej transzy środków przyznanych przez KE, zrezygnowano z planowanego raportu z postępu na rzecz raportu śródkresowego, zawierającego równocześnie sprawozdanie finansowe projektu oraz wnioski o śródkresową płatność zaliczkową. W konsekwencji, raport z postępu z datą przekazania do Komisji ustaloną na dzień 30 czerwca 2016 roku, będzie kolejnym raportem technicznym z realizacji projektu. W chwili obecnej nie przewiduje się zmian dat składania następnych raportów.

5.2. Evaluation of the management system

Zarządzeniem Dyrektora Pienińskiego Parku Narodowego nr 9/2013 wdrożony został schemat organizacyjny przedsięwzięcia. Zarządzenie przedstawia szczegółowy podział obowiązków, odpowiedzialności, zasady ewidencji księgowej, tworzenia, opisywania i przechowywania dowodów i dokumentacji projektu. Zarządzenie zawiera również wzory podpisów wszystkich osób odpowiedzialnych za realizację Projektu. Zostało ono przekazane do Komisji wraz z raportem wstępnym.

Z dniem 01 października 2013 roku zatrudniono koordynatora projektu Iwonę Mazurkiewicz oraz asystentkę koordynatora Agnieszkę Trzaskę. W dniu 14 stycznia 2014 roku nastąpiła zmiana na stanowisku koordynatora projektu, Iwonę Mazurkiewicz, która zrezygnowała z pracy, zastąpił Andrzej Kowalski.

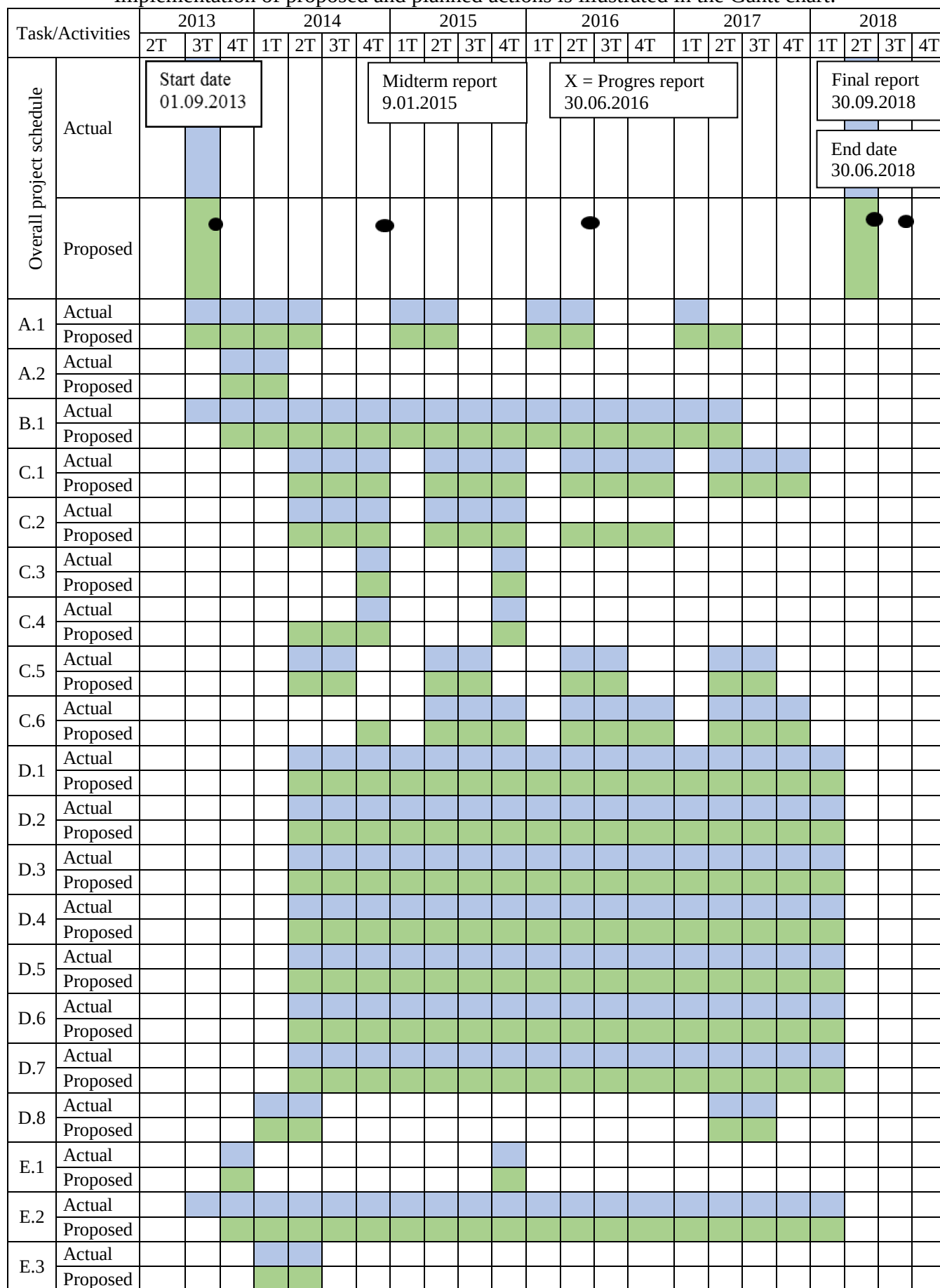
Komunikacja z przedstawicielem Zewnętrznego Zespołu Monitorującego przebiega bez zakłóceń. Wszelkie wątpliwości są na bieżąco wyjaśniane telefonicznie lub drogą elektroniczną. Do tej pory w siedzibie PPN odbyły się dwa spotkania z przedstawicielem Zewnętrznego Zespołu Monitorującego, panem Stanisławem Tworkiem. Do siedziby PPN wpłynęły trzy listy z Komisji Europejskiej, w których potwierdza ona akceptację raportu wstępnego oraz wyraża zadowolenie ze zgodnego z planem wdrażania zadań projektu a także widocznych pierwszych wyników prowadzonych prac.

6. Technical part

Statutowa działalność Pienińskiego Parku Narodowego, ma na celu ochronę i zachowanie cennych przyrodniczo siedlisk oraz gatunków zwierząt i roślin sieci Natura 2000. Realizacja projektu „LIFE Pieniny PL” w takim zakresie możliwa jest dzięki wsparciu z instrumentu finansowego LIFE+ Wspólnoty Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Zgodnie z przyjętym harmonogramem na bieżącym etapie sprawozdawczym rozpoczęto następujące działania: A.1, B.1, C.1, C.2, C.3, C.4, C.5, C.6, D.1, D.2, D.3, D.4, D.5, D.6, D.7, D.8, E.1, E.2, E.3, E.4, E.5, E.7, F.1, F.2, F.5. Działanie A.2 (*Zakup sprzętu*), będące jednym z kamieni milowych projektu zrealizowano w całości do 25 marca 2014 roku.

Implementation of proposed and planned actions is illustrated in the Gantt chart:

[illegible]

Do dnia 10 lutego 2015 r. nie wystąpiły problemy, które mogłyby znacząco opóźniać wykonanie lub uniemożliwić zakończenie któregośkolwiek działania. Niemniej jednak pojawiły się pewne trudności, które zostały szybko usunięte i nie mają wpływu na dalszą realizację zaplanowanych działań.

6.1. Technical progres

6.1.1. A.1 Przygotowanie wykupu gruntów

Planowany termin rozpoczęcia działania: III kwartał 2013 r.

Zadanie rozpoczęto wraz z rozpoczęciem projektu. Od początku trwania projektu administracja PPN prowadzi rozmowy i konsultacje z potencjalnymi zbywcami gruntów. Po złożeniu

oferty przygotowywana jest dokumentacja potwierdzająca uregulowanie przez sprzedających wszystkich spraw formalno-prawnych. Po uzyskaniu pełnej dokumentacji i jej pozytywnej weryfikacji, rzeczoznawca majątkowy wyłoniony w drodze postępowania przetargowego sporządza operat szacunkowy celem wyceny wartości gruntu i umożliwienia rozpoczęcia negocjacji cenowych. Następnie podejmowane są negocjacje z właścicielem gruntu, w trakcie których ustalana się cenę, która nie może być wyższa niż wskazana w operacie, oraz szczegóły formalne sprzedaży.

Pieniński Park Narodowy od 2000 roku wykupił 93 ha gruntów, poza władaniem Pienińskiego Parku Narodowego jest około 961 ha gruntów. Dotychczas, przeciętnie każdego roku do Dyrekcji Pienińskiego Parku Narodowego składano oferty sprzedaży gruntów na około 8-10 ha. Proces wykupu trwa nadal i jest przewidziany w projekcie. Termin obowiązywania umowy nr GR-2010-116/2013 z pierwszym rzeczoznawcą upłynął 31 grudnia 2014 roku. Proces wyboru pierwszego rzeczoznawcy opisano szczegółowo w raporcie wstępnym. W drodze przetargu nieograniczonego wyłoniono rzeczoznawcę, z którym w dniu 8 grudnia 2014 roku podpisano umowę nr LF-081-1.3.15/2014 na wykonanie wszystkich wycen nieruchomości nabywanych lub wymienianych przez PPN w latach 2015-2017, czyli do końca trwania projektu.

Do tej pory wykonano 32 operaty szacunkowe, w oparciu o które spisano protokoły negocjacyjne i dokonano zakupu gruntów. Uzyskano 34 wypisy z rejestru gruntów oraz 1 porównawczy wykaz zmian. Wypis z rejestru gruntu przedstawia aktualny stan prawny oraz faktyczną powierzchnię działki planowanej do wykupu. Jest koniecznym elementem w przygotowaniu wykupu gruntów przez PPN, nie wpływa jednak na sam fakt wykup gruntu. W związku z powyższym pozyskanie wypisów z rejestru gruntów przeniesiono z zadania *B.1 (Zakup gruntów)* do zadania *A.1 (Przygotowanie wykupu gruntów)*. Osobą odpowiedzialną w Pienińskim Parku Narodowym za przygotowanie negocjacji z właścicielami gruntów oraz realizację działania jest asystent ds. regulacji stanu posiadania Ewelina Zajac. Negocjacje z właścicielami prowadzi dyrektor Pienińskiego Parku Narodowego.

Dotychczasowa współpraca z rzeczoznawcą majątkowym przebiega dobrze, przewiduje się sprawną realizację wykupu gruntów do końca zakładanego terminu wykupu nieruchomości na cele realizacji projektu (tj. do końca drugiego kwartału 2017 roku). Założone w umowie wymagania finansowe rzeczoznawcy nie przekraczają kosztów przewidzianych na obsługę zadania.

Dotychczasowy koszt zadania: 7.727,43 EUR

W trakcie realizacji zadania nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne jego wykonanie.

6.1.2. A.2 Zakup sprzętu

Działanie zakończone

Planowany termin rozpoczęcia działania: IV kwartał 2013 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: IV kwartał 2013 r.

Planowany termin zakończenia działania: I kwartał 2014 r.

Faktyczny termin zakończenia działania: 25 marca 2014 r.

Do końca I kwartału 2014 roku całkowicie zakończono realizację zadania, co stanowi jednocześnie zakończenie w całości jednego kamienia milowego, jakim jest działanie *A.2 (Zakup*

sprzętu). Do siedziby PPN dostarczono samochód osobowy 4x4 w dniu 24 marca 2014 roku, sprzęt fotograficzny w dniu 19 marca 2014 roku oraz odbiorniki GPS w dniu 24 marca 2014 roku. Szczegółowy opis realizacji zadania oraz terminy dostarczenia pozostałych elementów zamówienia przedstawiono w raporcie wstępnym.

Całkowity faktyczny koszt zadania: 41.752,09 EUR

B. Purchase/lease of land and/or compensation payments for use rights

6.1.3. B.1 Zakup gruntów

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: I kwartał 2014 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: IV kwartał 2013 r.

Planowany termin zakończenia działania: II kwartał 2017 r.

Proces wyboru notariusza obsługującego wykupy gruntów prowadzone w ramach realizowanego projektu nr LIFE12 NAT/PL/000034 opisano szczegółowo w raporcie wstępnym. Termin obowiązywania zawartej umowy upływa dnia 31 grudnia 2017 roku.

Dotychczasowa współpraca z notariuszem przebiega dobrze, przewiduje się sprawną realizację wykupu gruntów do końca zakładanego terminu wykupu nieruchomości na cele realizacji projektu (tj. do końca drugiego kwartału 2017 roku). Założone w umowach i specyfikacjach przetargowych wymagania finansowe notariusza nie przekraczają kosztów przewidzianych na obsługę zadania.

Zgodnie z harmonogramem wypłat dotacji, przyjętym w umowie z NFOŚiGW na wykup gruntów, termin rozpoczęcia wykupów przewidziano na I kwartał 2014 roku. Jednak w związku z pojawieniem się ofert sprzedaży już w IV kwartale 2013 roku, po podpisaniu umowy z notariuszem w dniu 5 grudnia 2013 roku rozpoczęto procedurę wykupu gruntów. Jeszcze przed końcem 2013 roku zawarto 4 umowy kupna sprzedaży na łączną kwotę 40.759,20 EUR; zakupiono 36 działek o łącznej powierzchni 2,8974 ha. W dalszym ciągu zauważa się zainteresowanie sprzedażą działek ze strony właścicieli, co związane jest niewątpliwie z rozpropagowaniem wśród mieszkańców lokalnych gmin idei projektu „LIFE Pieniny PL” poprzez spotkania inauguracyjne oraz na bieżąco aktualizowaną stronę internetową. Nie bez znaczenia jest też rola pracowników PPN, w szczególności pracowników terenowych mających bezpośredni kontakt z mieszkańcami przyległych miejscowości.

Kupującym jest jedyny beneficjent projektu Pieniński Park Narodowy, który jest państwową osobą prawną, realizującą zadania związane z ochroną przyrody. Do dnia 10 lutego 2015 roku sporządzono 33 akty notarialne na zakup działek o łącznej powierzchni 15,5995 ha, w tym 8,1609 ha działek nieleśnych oraz 7,4386 ha działek leśnych, z planowanych do wykupu 40 ha. Łączna kwota jaką do tej pory przeznaczono na ten cel wynosi 978.839,36 zł (235.122,15 EUR).

Rok	Źródło finansowania	Powierzchnia (ha)	Wartość (PLN)	Kurs EUR*	Wartość (EUR)
2013	Komisja Europejska			4,0727	
	NFOŚiGW	2,8974	166.000,00		40.759,20
2014	Komisja Europejska	2,1646	140.704,13	4,1693	33.747,66
	NFOŚiGW	9,4007	593.566,17		142.365,90
2015	Komisja Europejska			4,3053	
	NFOŚiGW	1,1368	78.569,06		18.249,38
RAZEM		15,5995	978.839,36		235.122,15

* kurs EUR podawany przez Europejski Bank Centralny zgodnie z art. 29.5 Postanowień Wspólnych

Wszystkie sporządzone akty notarialne posiadają wpis „*nabycie przedmiotów niniejszej umowy następuje na cele publiczne – nieodwołalną ochronę przyrody oraz na cele związane z realizacją projektu LIFE+ Przyroda*”. Wpis taki znajduje się również w Księgach Wieczystych. Wszystkie zakupione działki znajdują się na obszarze Natura 2000 Pieniny.

Mapka przedstawiająca lokalizację wykupionych działek zgodną ze stanem zaawansowania wykupów na dzień 10 lutego 2015 roku stanowi załącznik nr 1. Ze względu na duże rozdrobienie wykupionych działek, mapki umożliwiające ich identyfikację (lokalizacja w terenie i nr ewidencyjny) wraz z mapką poglądową, załączono w wersji elektronicznej w formacie jpg.

Dotychczasowy koszt zadania: 235.122,15 EUR

C. Concrete conservation actions

6.1.4. C.1 Zabiegi ochronne na łąkach i młakach

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: III kwartał 2014 r.

Planowany termin zakończenia działania: IV kwartał 2017 r.

W ramach działania w dniu 14 lipca 2014 roku ogłoszono konkurs ofert (zapytanie ofertowe) na wykonanie dwuletnich zabiegów ochronnych na działkach wykupionych w ramach projektu do końca I kwartału 2014 roku. Po przeprowadzeniu postępowania, w dniu 28 lipca 2014 roku spośród czterech ofert wybrano dwie najkorzystniejsze oferty częściowe. W dniu 31 lipca 2014 roku podpisano z wykonawcami dwie umowy o dzieło nr LF-081-1.3.12/2014/A oraz nr LF-081-1.3.12/2014/B na wykonanie zabiegów ochrony czynnej.

1) W roku 2014

- Prace porządkowe (3,18 ha)
- Odkrzaczanie (0,29 ha)
- Wycięcie odrośli gatunków drzewiastych oraz skoszenie i usunięcie nagromadzonego wojkołu (2,89 ha)

2) W roku 2015

- Skoszenie i usunięcie biomasy (3,18 ha)

W dniach 19 września 2014 roku oraz 8 października 2014 roku przeprowadzono wizje terenowe, w czasie których dokonano odbioru prac. Stwierdzono wykonanie prac w zakresie oraz terminach określonych wyżej wymienionymi umowami i sporządzono protokoły powykonawcze. Zabiegi wykonano na polanach: Wielkie Załonie, Toporzysko, Za Łupiskiem, Kras, Łazy, Nad Stusem oraz Zastronie. Łączna powierzchnia na jakiej wykonano zabiegi w 2014 roku wynosi 3,18 ha. Zachowano 1,2 ha dobrze wykształconych ekotonów których nie wycinano.

Dotychczasowy koszt zadania: 1. 459,48 EUR

W trakcie realizacji zadania nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne jego wykonanie. Projekt przewiduje wykup około 16 ha lasu i 24 ha łąk (wg ewidencji gruntów). Ostateczny udział gruntów nieleśnych w stosunku do całkowitej powierzchni przewidzianej do wykupu będzie zależał od przedstawianych ofert sprzedaży. Kategoria ewidencyjna nie zawsze odpowiada stanowi na gruncie. Według podziału powierzchniowego zatwierdzonego w Planie Ochrony PPN, do ekosystemów nieleśnych (łąki i młaki) zaklasyfikowano 4,38 ha gruntów wykupionych do 10 lutego 2015 roku. Zabiegi wykonano na powierzchni 3,18 ha na gruntach wykupionych do końca I kwartału 2014 roku, na których bez ingerencji pozostawiono 1,2 ha dobrze wykształconych ekotonów, stanowiących strefę przejściową pomiędzy lasem a łąką i będących miejscem gniazdowania szeregu gatunków drobnych ptaków. Grunty wykupione od II kwartału 2014 roku do I kwartału 2015 roku zostaną objęte pierwszym zabiegiem w 2015 roku.

6.1.5. **C.2 Remont i modernizacja szlaków turystycznych**

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: I kwartał 2014 r.

Planowany pierwotnie termin zakończenia działania: IV kwartał 2015 r.

Proponowany termin zakończenia działania: IV kwartał 2016 r.

W I kwartale 2014 roku zakupiono żerdzie oraz przygotowano materiał na ławy w ramach prac przygotowawczych do remontu szlaku niebieskiego od Kosarzysk do Polany Pieniny. Do transportu materiałów wykorzystano ciągnik oraz zaprzęg konny. Kamienie do remontu pozyskano na miejscu. W związku z faktem, że PPN nie dysponuje własnym zaprzęgiem konnym oraz brakiem firm świadczących takie usługi w trudnym górskim terenie, koniecznym było zawarcie umowy bezpośrednio z wozakiem. Remont powyższego odcinka o długości 340 mb zakończono 14 października 2014 roku, a wykonany został przez pracowników stałych i sezonowych PPN. Do zakończenia działania pozostało wyremontowanie 3 odcinków szlaków o łącznej długości 920 mb. W chwili obecnej trwają przygotowania do remontu następnego, przewidzianego w ramach projektu, odcinka szlaku niebieskiego od Kosarzysk do Góry Zamkowej.

Dotychczasowy koszt zadania: 8.625,25 EUR

W trakcie realizacji zadania nie wystąpiły trudności mogące uniemożliwić pełne jego wykonanie.

6.1.6. **C.3 Zabiegi ochronne na murawach**

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: IV kwartał 2014 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: IV kwartał 2014 r.

Planowany termin zakończenia działania: IV kwartał 2015 r.

W dniu 15 września 2014 roku ogłoszono konkurs ofert (zapytanie ofertowe) na wykonanie zabiegów ochronnych na murawach w latach 2014-2015. Po przeprowadzeniu postępowania w dniu 29 września 2014 roku spośród ośmiu nadesłanych ofert wybrano dwie najkorzystniejsze oferty częściowe.

W dniu 2 października 2014 roku podpisano umowę nr LF-081-1.3.14A/2014 na odkrzaczanie – wycinanie zarośli oraz karczowanie części krzewów wraz z usunięciem biomasy. Powyższa umowa obejmuje wykonanie zabiegów na murawach: Upszar (1,4 ha), Macelowa Góra (1,8 ha) w 2014 roku oraz piarg pod Trzema Koronami (3,8 ha) w 2015 roku, na łącznej powierzchni 7 ha.

W dniu 3 października 2014 roku podpisano umowę nr LF-081-1.3.14B/2014 na wykonanie zabiegów ochronnych na Nowej Górze (0,5 ha) i Cyrlowej Skałce (0,5 ha), na łącznej powierzchni 1 ha, do wykonania w 2014 roku.

Do końca października 2014 roku spisano dwa protokoły odbiorcze stwierdzające prawidłowe wykonanie prac zgodnie ze wskazanymi wyżej umowami.

Dotychczasowy koszt zadania: 2.658,00 EUR

W trakcie realizacji zadania nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne jego wykonanie.

6.1.7. **C.4 Ochrona pszonaka pienińskiego *Erysimum pieninicum***

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: IV kwartał 2014 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Planowany termin zakończenia działania: IV kwartał 2015 r.

Jednym z elementów działania było zabezpieczenie zewnętrznych murów zamku Czorsztyn przed osypywaniem się. W związku z powyższym w dniu 4 kwietnia 2014 roku zawarto umowy z:

- Architektem Piotrem Stępnem na pełnienie obowiązku nadzoru autorskiego-konserwatorskiego nad prowadzonymi robotami
- Biurem Usług Budowlanych „BUDOPROJECT” reprezentowanym przez inż. Marka Nowaka na pełnienie nadzoru inwestorskiego nad prowadzonymi robotami

W dniu 16 czerwca 2014 roku ogłoszono przetarg ograniczony na przeprowadzenie remontu zewnętrznych murów zamku. Do drugiego etapu przetargu dopuszczono jedną z pięciu firm, które złożyły wnioski. Firma ta, jako jedyna spełniała wymagania formalne. W dniu 21 lipca 2014 roku podpisano umowę na zabezpieczenie przed osypywaniem się fragmentu murów zewnętrznych zamku Czorsztyn na odcinku około 58 mb. Przed rozpoczęciem prac w

obrębie murów zebrano nasiona pszonaka pienińskiego z osobników rosnących w rejonie planowanego remontu.

Prace rozpoczęto od wykonania rusztowań i ciągów do transportowania materiałów niezbędnych do wykonania prac. Prace wykonywane były etapowo. Sporządzono cztery częściowe protokoły odbioru prac:

- pierwszy – obejmujący wykonanie remontu na powierzchni 210 m² zewnętrznych murów zamku (odbior dnia 28 sierpnia 2014 roku)
- drugi – na powierzchni 130 m² (odbior dnia 29 września 2014 roku)
- trzeci – na powierzchni 90 m² (odbior dnia 31 października 2014 roku)
- czwarty (prace dodatkowe) – na powierzchni 85 m² (odbior dnia 13 listopada 2014 roku)

Według pomiarów wykonanych w latach 90. XX wieku oszacowano zakres prac do wykonania na długości 58 mb muru, co stanowi około 430 m² powierzchni muru przeznaczonej do oczyszczenia i zabezpieczenia. Szacunkowe określenie tej powierzchni wiąże się z charakterem budowli, jakim jest ruina zamku Czorsztyn, gdzie mury posadowione na naturalnej skale mają nieregularną wysokość. Możliwość dokonania bardziej dokładnego pomiaru pojawiła się wraz z rozpoczęciem ostatniego etapu zabezpieczenia zewnętrznych murów zamku w ramach realizowanego projektu. Ustawienie rusztowań niezbędnych do wykonania prac renowacyjnych, umożliwiło dokładny pomiar powierzchni murów wymagających oczyszczenia z roślinności, uzupełnienia spoinowania i zabezpieczenia przed wilgocią. Powyższe czynności pozwoliły na określenie rzeczywistego zakresu prac niezbędnych do zakończenia części działania C.4 (*Ochrona pszonaka pienińskiego Erysimum pieninicum*) jakim jest zabezpieczenie zewnętrznych murów zamku przed osypywaniem się. Na podstawie szczegółowych pomiarów, w porozumieniu z inspektorem nadzoru konserwatorskiego ustalono, że całkowita powierzchnia, na której należy wykonać prace na planowanych odcinku wynosi 524 m². Koszt wykonania prac na dodatkowych 85 m² wyceniono na kwotę 55.042,60 zł netto na podstawie zawartej już umowy z wykonawcą. Powyższe ustalenia zawarto w Protokole konieczności wykonania robót dodatkowych stanowiący załącznik nr 2 do niniejszego raportu. Dodatkowy koszt nadzoru inwestorskiego to 1.376,06 zł netto, natomiast nadzoru konserwatorskiego 825,64 zł; razem 57.244,30 zł netto.

Dodatkowe koszty w wysokości 57.244,30 zł netto wynikające ze zwiększenia zakresu pokryto z oszczędności, jakie pojawiły się do tej pory w kategorii *Wsparcie zewnętrzne* – 54.665,53 zł, i w kategorii *Środki trwałe* – 2.578,77 zł. Zaistniałą sytuację skonsultowano z przedstawicielem Zewnętrznego Zespołu Monitorującego.

Po analizie stwierdzono, że:

- zwiększenie zakresu prac było niezbędne do zrealizowania zadania (wykonanie całości niezbędnych prac za jednym razem),
- zaistniała zmiana nie wpływa negatywnie na zakładane cele projektu,
- pokrycie zwiększonych nakładów finansowych nie wymaga przesunięć między kategoriami kosztów przekraczającymi 10% i 30.000 Euro.

W związku z powyższym nie stanowi ona znacznej zmiany w projekcie w świetle Art. 15.2 PW i nie wymaga dodatkowej, pisemnej zgody Komisji Europejskiej. Powyższą sytuację przedstawiono w notatce służbowej (załącznik nr 3)

Następnym elementem działania jest usunięcie bylin oraz krzewów zarastających murawę kserotermiczną (*Festuco-Brometea*) u podnóża ruin zamku, będącej siedliskiem pszonaka pienińskiego. Wykonawcę zabiegów ochronnych wyłoniono w ramach konkursu ofert na od-

krzaczanie muraw (działanie C.3) ogłoszonego w dniu 15 września 2014 roku. Po rozpatrzeniu ofert komisja wybrała ofertę pana Mirosława Regieca, który z powodu zbyt niskiego skalkulowania kosztów zrezygnował z podpisania umowy i wykonania prac na stanowisku zamek Czorsztyn. W związku z powyższym w dniu 7 października 2014 roku podpisano umowę nr LF-081-1.3.14C/2014 na wykonanie zabiegów ochronnych w siedlisku pszonaka pienińskiego z następnym oferentem, który przedstawił najniższą cenę za wykonanie usługi. Prace polegające na wycinaniu zarośli, karczowaniu części krzewów oraz koszeniu wraz z usunięciem biomasy na powierzchni 0,25 ha przeznaczonej do wykonania w 2014 roku zakończono zgodnie z powyższą umową w terminie do 14 listopada 2014 roku. Prace na pozostałej powierzchni 0,25 ha zostaną wykonane w IV kwartale 2015 roku.

Po zakończeniu prac i uporządkowaniu terenu wysiano 6000 nasion pszonaka pienińskiego, zebranych wcześniej z osobników rosnących u podnóża ruin zamku w rejonie wykonywanego remontu.

Dotychczasowy koszt zadania: 98.390,68 EUR

Zwiększenie zakresu prac remontowych w stosunku do zaplanowanych w projekcie nie wpłynęło w żaden sposób na opóźnienie lub uniemożliwienie pełnego zakończenia tej części zadania. Prace zakończono zgodnie z umową w terminie do 16 listopada 2014 roku. Poszerzenie zakresu prac nie wpłynęło również na realizację pozostałych zadań i celów projektu

6.1.8. **C.5 Usuwanie obcych gatunków inwazyjnych**

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Planowany termin zakończenia działania: III kwartał 2017 r.

W ramach umowy nr LF-081-1.3.10F/2014 na monitoring skuteczności usuwania gatunków inwazyjnych podpisanej w dniu 12 maja 2014 roku, przewidziano wykonanie zabiegów usuwania pędów rdestowca ostrokończystego (*Reynoutria japonica*) i sachalińskiego (*R. sachalinensis*). Działanie połączono z monitoringiem skuteczności usuwania gatunków inwazyjnych. Sposób monitorowania i zabiegi usuwania nadzorowały w terenie dwie pracownice PPN: Małgorzata Braun i Agnieszka Trzaska. W trzech nawrotach (trzykrotny zabieg usuwania wykonany w ciągu jednego roku) w 2014 roku, na wszystkich znanych wcześniej stanowiskach, usunięto łącznie ponad 1800 szt. pędów rdestowca. Usunięty materiał przewieziono w rejon Dyrekcji, gdzie po ususzeniu zutylizowano poprzez spalanie. Wykonany zabieg powinien osłabić poszczególne osobniki, a w konsekwencji, po kilku latach zabiegów, ograniczyć liczebność populacji.

Dotychczasowy koszt zadania: 677,81 EUR

W trakcie realizacji zadania nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne jego wykonanie.

6.1.9. **C.6 Ograniczenie negatywnego wpływu wypasu na miejscach rozrodu płazów**

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2015 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: IV kwartał 2014 r.

Planowany termin zakończenia działania: IV kwartał 2017 r.

W ramach działania do dnia 22 grudnia 2014 roku zabezpieczono funkcjonujące miejsce rozrodu traszki górskiej (*Triturus alpestris*), traszki karpackiej (*Triturus montandoni*) oraz kumaka górskiego (*Bombina variegatana*) na Kapitanowym na polanie Majerz. Istniejące oczko wodne pogłębiono i zabezpieczono oraz wykonano poidło dla owiec, ograniczając tym samym negatywny wpływ wypasu. Przyspieszono realizację zadania, tak, aby już wiosną 2015 roku możliwe było zasiedlanie przez płazy pogłębionego oczka.

Dotychczasowy koszt zadania: 837,84 EUR

W trakcie realizacji nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne wykonanie tej części zadania.

D. Monitoring of the impact of the project actions

W dniu 14 kwietnia 2014 roku ogłoszono przetarg nieograniczony na „Przeprowadzenie monitoringu skuteczności działań ochronnych realizowanych w ramach projektu „LIFE Pieniny PL”. W wyniku rozstrzygnięcia przetargu w dniu 30 kwietnia 2014 roku, podpisano 8 umów na wykonanie poszczególnych części zamówienia z następującymi firmami:

- 1) Instytut Technologiczno-Przyrodniczy z siedzibą w Falentach – 3 umowy podpisane 12 maja 2014 roku
 - LF-081-1.3.10A/2014 – Monitoring skuteczności zabiegów na wykupionych łąkach i procesów przyrodniczych w wykupionych ekosystemach leśnych
 - LF-081-1.3.10C/2014 – Monitoring efektów związanych z remontem szlaków – regeneracja roślinności
 - LF-081-1.3.10D/2014 – Monitoring skuteczności zabiegów na murawach
- 2) IGIPZ PAN Stacja Naukowa z siedzibą w Warszawie – umowa z dnia 09 maja 2014 nr LF-081-1.3.10B/2014 – Monitoring efektów związanych z remontem szlaków – erozja gleby.
- 3) ProGea Consulting Piotr Węzyk z siedzibą w Krakowie - umowa z dnia 12 maja 2014 nr LF-081-1.3.10E/2014 – Monitoring efektów zabiegów ochronnych w siedlisku pszonaka pienińskiego.
- 4) „Dendrologicznie Maciej Byrczek” - umowa z dnia 12 maja 2014 nr LF-081-1.3.10F/2014 – Monitoring skuteczności usuwania gatunków inwazyjnych.
- 5) Usługi Ekologiczne Alojzy Przemyski z siedzibą w Sędziszowie - umowa z dnia 12 maja 2014 nr LF-081-1.3.10G/2014 – Monitoring płazów.

Do końca II kwartału 2014 roku wszystkie z wyżej wymienionych firm rozpoczęły prace terenowe, które zgodnie z zawartymi umowami zakończono w terminie do 31 sierpnia 2014 roku. Zgodnie z zawartymi umowami, do 31 października 2014 roku, wszyscy wymienieni wyżej wykonawcy dostarczyli do siedziby PPN gotowe raporty wstępne stanu zerowego (załączniki 4-9).

6.1.10. **D.1 Monitoring skuteczności zabiegów na łąkach** **D.6 Monitoring procesów przyrodniczych w ekosystemach leśnych**

Monitoring ujęty w zadaniu D.1, jak i monitoring przewidziany z zadaniu D.6 dotyczy gruntów wykupionych w ramach niniejszego projektu. Realizowany jest równocześnie przez ten sam zespół monitorujący

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Planowany termin zakończenia działania: I kwartał 2018 r.

Celem monitoringu jest odpowiedź na pytanie: „czy podjęte sposoby czynnej ochrony dobrze spełniają postawione cele ochrony” oraz dostarczenie informacji do lepszego realizowania ochrony wybranych przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000 „Pieniny”. Monitoring ekosystemów łąkowych służy sprawdzeniu skuteczności podejmowanych działań ochronnych zmierzających do zapobiegania pogarszaniu się stanu zbiorowisk łąkowych na skutek zaprzestania użytkowania. W ekosystemach leśnych monitoring pozwoli określić na bieżąco czy zaniechanie gospodarczego wykorzystania lasu przynosi zaplanowany skutek w postaci przywracania niezakłóconych spontanicznych procesów przyrodniczych, których efektem ma być zwiększenie ilości martwego drewna. Monitoring prowadzony będzie przez cały czas trwania projektu, na wszystkich sukcesywnie wykupywanych powierzchniach.

Monitoring stanu wyjściowego prowadzony jest na działkach planowanych do objęcia zabiegami w danym roku. W 2014 roku objęto monitoringiem działki wykupione w drugiej połowie 2013 roku oraz pierwszym kwartale 2014 roku – łącznie 66 działek ewidencyjnych zgrupowanych w 29 kompleksach. Zakres monitoringu stanu wyjściowego (tzw. stan „0”) zakłada przeprowadzenie inwentaryzacji siedlisk Natura 2000 wraz z opisem martwego drewna stojącego i leżącego oraz cennych gatunków flory i bioty. Dla roślinności łąkowej i leśnej wykonano pełną i uproszczoną dokumentację oraz inwentaryzację gatunków chronionych i inwazyjnych. Prace terenowe wykonano w terminie zgodnym z zapisami umowy nr LF-081-1.3.10A/2014, na działkach z roślinnością łąkową do 15 lipca oraz na działkach z roślinnością leśną do 31 lipca 2014 roku.

Działki nieleśne objęte monitoringiem charakteryzowały się dużym bogactwem gatunkowym. Na wszystkich działkach odnotowano również gatunki chronione. Jednak ich stan oceniono jako niewłaściwy, albo zły. Obniżone oceny wynikały z dużego udziału gatunków ekspansywnych i zakrzaczeń. Powodem takiego składu może być nieużytkowanie działek i sukcesja roślinności ziołoroślowej. Mimo tego na każdej działce występowały liczne gatunki charakterystyczne, dlatego parametr "perspektywy ochrony" oceniono jako właściwy. Dla poprawy składu gatunkowego zalecono odkrzaczenie działek oraz regularne użytkowanie kośne bez nawożenia. Na działkach leśnych największy udział powierzchniowy reprezentują zbiorowiska z kręgu żyznych buczyn górskich (jedlina karpacka i buczyna karpacka). W większości stwierdzanych przypadków siedlisko wykazuje zadowalający bądź bardzo dobry stan zachowania. Wskaźnikiem, który w największym stopniu determinował obniżenie oceny stanu zachowania siedliska była niedostateczna ilość martwego drewna.

Dodatkowym elementem, realizowanym jako działanie wspierające, jest monitoring derkacza prowadzony na całym areale występowania tego gatunku w obszarze Pieniny oraz w otulinie PPN.

Dotychczasowy koszt zadania D.1: 767,04 EUR

Dotychczasowy koszt zadania D.6: 678,53 EUR

W trakcie realizacji nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne wykonanie zadania.

Raport wstępny z monitoringu na wykupionych gruntach oraz notatka z monitoringu derkacza stanowią załącznik nr 4

6.1.11. D.2 Monitoring skuteczności zabiegów na murawach

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Planowany termin zakończenia działania: I kwartał 2018 r.

Celem monitoring jest określenie tempa i kierunków regeneracji roślinności murawowej oraz tempa odrastania wyciętych krzewów. Zebranie tych danych jest konieczne do sprawdzenia czy zastosowany sposób usuwania krzewów jest efektywny i czy działania przynoszą zaplanowany skutek. Zgodnie z przyjętym przez Zamawiającego założeniem, w ramach projektu przeprowadzono monitoring na powierzchniach przeznaczonych do odkrzaczenia w 2014 rok zlokalizowanych w rejonach: Cyrłowa Skalka (0,5 ha), Nowa Góra (0,5 ha), Upszar (1,4 ha), Macelowa Góra (1,8 ha),

W ramach monitoringu stanu wyjściowego (tzw. stan „0”) zlokalizowano na wybranych transektach krzewy o wysokości powyżej 0,5 m oraz pomierzono średnice ich koron oceniających rośliny murawowe. Dodatkowo w miejscu planowanej wycinki i usunięcia krzewów wykonano zdjęcie fitosocjologiczne wraz z dokumentacją fotograficzną. Zgodnie z harmonogramem, monitoring będzie powtórzony w trzecim roku po rozpoczęciu zabiegów.

Dotychczasowy koszt zadania: 609,69 EUR

W trakcie realizacji nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne wykonanie zadania.

Raport wstępny stanowi załącznik nr 5

6.1.12. D.3 Monitoring efektów związanych z remontem szlaków

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Planowany termin zakończenia działania: I kwartał 2018 r.

Monitoring efektów związanych z remontem szlaków obejmuje:

- Monitoring erozji gleby
- Monitoring regeneracji roślinności

W ramach monitoringu stanu wyjściowego zgodnie z umową nr LF-081-1.3.10B/2014 w terminie od 17 do 18 czerwca 2014 roku przeprowadzono badania erozji gleby wzdłuż odcinków szlaków planowanych do remontu w ramach projektu.

- szlak zielony Kras – Sosnów
- szlak niebieski Istebki – Kurnikówka
- szlak niebieski Zamkowa Góra – Kosarzyska
- szlak niebieski Kosarzyska – Polana Pieniny

Przeprowadzona analiza wyników badań wybranych fragmentów szlaków turystycznych w Pieninach pozwoliła na sformułowanie następujących prawidłowości:

- szlaki podlegają intensywnemu przekształcaniu w wyniku antropogenicznych i naturalnych procesów rzeźbotwórczych (głównie erozja wodna);
- miejsca postoju na badanych szlakach turystycznych charakteryzują się największymi powierzchniami zniszczenia pokrywy roślinnej;
- większą degradacją odznaczają się odcinki prowadzone w obrębie stoków niż szlaki przebiegające wzdłuż grzbietu;
- w obrębie stromych podejść występują szerokie strefy rozdeptywania roślinności;
- szlaki turystyczne są zabezpieczane przed erozją głównie poprzez: metalowe barierki, drewniane krawężniki, przepusty i rowki ściekowe, schody i stopnie, drewniane zapory, mosty.

W ramach monitoringu stanu wyjściowego zgodnie z umową nr LF-081-1.310C/2014 w terminie od 22 do 31 lipca 2014 wykonano inwentaryzację zniszczeń roślinności wzdłuż wymienionych wcześniej odcinków szlaków planowanych do remontu w ramach projektu.

Uzgodniony z Zamawiającym zakres obejmował:

- skartowanie zniszczeń roślinności wzdłuż remontowanych odcinków,
- ocenę stanu zachowania siedliska przyrodniczego wzdłuż remontowanych odcinków,
- założenie 8 transektów monitoringu regeneracji pokrywy roślinnej i wykonanie monitoringu wyjściowego (stanu „0”).

Na wszystkich monitorowanych powierzchniach stwierdzono bardzo duży udział gleby pozbawionej roślinności i ściółki. W środkowej części transektów, gdzie presja wydeptywania jest największa roślinność nie występuje w ogóle, a udział ściółki jest nieznaczny, zazwyczaj jest ona przemieszana z wierzchnią warstwą gleby. Udział ściółki gwałtownie rośnie w brzeżnych częściach transektów, oddalonych od środka szlaków turystycznych. W tych fragmentach odnotowano również obecność roślin naczyniowych. W bezpośredniej strefie zniszczeń roślinności, przy monitorowanych szlakach występują głównie gatunki leśne, w tym typowe dla buczyny karpackiej. Należy spodziewać się, że będą one cennym źródłem diaspor do regeneracji roślinności na powierzchniach obecnie zniszczonych, jeżeli na skutek planowanego remontu szlaków zmniejszona zostanie presja wydeptywania.

Analizowane szlaki turystyczne wymagają wielu zabiegów, które doprowadzą do poprawienia ich jakości i odporności na presję ogromnej liczby turystów. Renowacja szlaków i ich najbliższego otoczenia powinna zostać przeprowadzona przed okresem letnim, kiedy liczba turystów znacznie wzrasta.

Dotychczasowy koszt zadania: 1.324,32 EUR

W trakcie realizacji nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne wykonanie zadania.

Raport wstępny stanowi załącznik nr 6

6.1.13. D.4 Monitoring efektów zabiegów ochronnych w siedlisku pszonaka pienińskiego *Erysimum pieninicum*

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Planowany termin zakończenia działania: I kwartał 2018 r.

Zgodnie z umową nr LF-081-1.3.10E/2014 monitoring stanu wyjściowego populacji i siedliska pszonaka pienińskiego *Erysimum pieninicum* na stanowisku w obrębie wzgórza zamkowego w Czorsztynie przeprowadzono 13 czerwca 2014 roku. Polegał on na zinwentaryzowaniu populacji gatunku w miejscach przeznaczonych do objęcia zabiegami odkrzaczania oraz u podnóża przeznaczonych do zabezpieczenia murów Zamku Czorsztyn. Ocena ogólna stanowiska pszonaka na zamku w Czorsztynie jest niezadowolająca głównie ze względu na nadmierne ocienienie siedliska przez krzewy i podrost drzew oraz wysokie, nitrofilne byliny. Prowadzenie monitoringu pozwoli określić optymalne warunki rozwoju pszonaka, możliwości zasiedlania przez niego, dzięki wysiewaniu nasion, nowo powstałych siedlisk, zaburzonych przy pracach remontowych. Ocenione zostanie również tempo regeneracji roślinności murawowej. Dane te pozwolą zweryfikować czy zastosowany sposób usuwania krzewów jest efektywny i czy działania ochronne przynoszą zaplanowany skutek.

Dotychczasowy koszt zadania: 422,85 EUR

W trakcie realizacji nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne wykonanie zadania.

Raport wstępny stanowi załącznik nr 7

6.1.14. D.5 Monitoring skuteczności usuwania gatunków inwazyjnych

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Planowany termin zakończenia działania: I kwartał 2018 r.

W ramach działania w 2014 roku przeprowadzono monitoring w trzech nawrotach w terminach: 2 czerwca, 29 lipca i 9 września. Pierwszy etap 2 czerwca odbył się tuż po wysokim stanie Dunajca spowodowanym ulewnymi deszczami, jakie miały miejsce 15 i 16 maja. Pędy rdestowców na większości stanowisk nosiły wówczas ślady uszkodzeń spowodowane przez nurt wody i niesione przez nią przedmioty (głównie fragmenty drzew oraz różnego rodzaju odpady). Część pędów była pościnana, część położona lub pochylona. Na wielu stanowiskach obserwowano pozostawione przez rzekę piaszczyste nanosy, które w niektórych miejscach osiągały miąższość do ok. 15 cm i przysypywały pędy rdestowców.

Łącznie w sezonie 2014 zlokalizowano 25 stanowisk rdestowców. W tym 23 z nich to stanowiska rdestowca ostrokończystego, natomiast po jednym rdestowiec sachaliński i rdestowiec pośredni (mieszaniec). Początkowa liczba pędów przed zabiegami zwalczania mogła być znacznie wyższa niż zanotowana w czasie pierwszego spływu, ponieważ część została zniszczona przez powódź lub zasypała przez nanosy rzeki. W pierwszym nawrocie usunięto 703 pędy, w drugim 727 pędów, natomiast w trzecim 551 pędów. Powodem różnicy w ilości usuniętych pędów między pierwszym a drugim nawrotem był naniesiony w maju przez rzekę materiał, który przysypał część pędów rdestowca. Natomiast ze względu na dużą żywotność, uszkodzone rośliny wypuszczały nowe pędy, a przysypane przerastały naniesione przez rzekę osady.

Monitoring pozwoli określić tempo odrastania usuniętych roślin inwazyjnych. Zebrane dane pozwolą zweryfikować czy zastosowana metodyka usuwania jest w warunkach pienińskich efektywna (termin wykonania i częstość nawrotów) i czy działania przynoszą zaplanowany skutek.

Dotychczasowy koszt zadania: 88,50 EUR

W trakcie realizacji nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne wykonanie zadania.

Raport wstępny stanowi załącznik nr 8

6.1.15. D.7 Monitoring płazów

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Planowany termin zakończenia działania: I kwartał 2018 r.

Monitoring ma na celu sprawdzenie skuteczności zastosowanej metody zabezpieczenia oczek wodnych stanowiących miejsca rozrodu płazów oraz ocenę sposobu ochrony płazów przez stworzenie nowego miejsca rozrodu. W 2014 roku w terminach od 18 czerwca do 14 września dokonano czterech wizyt na polanie Majerz w celu weryfikacji stanu batrachofauny tego miejsca. Zbadano 6 stanowisk rozrodu płazów. Opisane stanowiska na polanie Majerz stanowią miejsca życia i rozrodu płazów. W badanym okresie stwierdzono na nich przedstawicieli trzech gatunków, bardzo charakterystycznych dla siedlisk górskich w naszym kraju: kumaka górskiego (*Bombina variegata*), traszki górskiej (*Ichtyosaura alpestris*) i traszki karpackiej (*Lissotriton montandoni*). Liczba zaobserwowanych osobników była niewielka, co na pewno w dużej mierze spowodowane jest niewielkimi rozmiarami poszczególnych zbiorników wodnych. Stanowiskami o największym potencjale, jako miejsca rozrodu płazów są niewątpliwie naturalne wysięki wody w sąsiedztwie poidel. Powstanie w pobliżu wysięków niewielkich oczek wodnych przyniosłoby niewątpliwie korzyści dla batrachofauny, zwiększając populację kumaka oraz umożliwiając rozród traszek (stwierdzonych w innych częściach polany) oraz innych gatunków płazów. Dodatkowo warunki w oczkach wodnych będą bardziej stabilne od tych panujących w korytach, które wykorzystywane są jako poidła dla owiec.

Dotychczasowy koszt zadania: 295,01 EUR

W trakcie realizacji nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne wykonanie zadania.

Raport wstępny stanowi załącznik nr 9

6.1.16. D.8 Ocena wpływu społeczno-gospodarczego planowanych działań na lokalną gospodarkę i społeczeństwo, a także na funkcję ekosystemu.

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2014 r.

Planowany termin zakończenia działania: I kwartał 2018 r.

Proces wyboru wykonawcy na wykonanie badania ewaluacyjnego „Ocena wpływu społeczno-gospodarczego planowanych działań w ramach Projektu LIFE+ nr LIFE12 NAT/PL/000034 na lokalną gospodarkę i społeczeństwo, a także na funkcję ekosystemu” opisano szczegółowo w raporcie wstępnym. Zgodnie z warunkami umowy nr LF-081-1.3.3/14 w dniu 17 marca 2014 roku do siedziby PPN dostarczono raport metodologiczny, natomiast 19 maja 2014 roku raport otwarcia „Diagnoza stanu”. Zgodnie z powyższą umową raport końcowy zostanie dostarczony w terminie do 21 września 2017 roku.

Dotychczasowy koszt zadania: 959,39 EUR

W trakcie realizacji nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne wykonanie zadania.

Raport metodologiczny oraz raport otwarcia „Diagnoza stanu” stanowią załącznik nr 10

6.1.17. F.1 Zarządzanie projektem

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: III kwartał 2013 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: III kwartał 2013 r.

Planowany termin zakończenia działania: II kwartał 2018 r.

Skład zespołu zarządzającego projektem, podział obowiązków, a także rolę powołanego Komitetu Sterującego opisano szczegółowo w raporcie wstępnym.

Do chwili złożenia niniejszego raportu, w siedzibie PPN odbyły się dwa posiedzenia Komitetu Sterującego. W trakcie pierwszego posiedzenia w dniu 20 marca 2014 roku przedstawiono członków Komitetu Sterującego, zaprezentowano założenia projektu oraz jego stan zaawansowania. W głosowaniu wybrano Przewodniczącego Komitetu Sterującego. Przewodniczącym został prof. dr hab. Roman Soja, pracownik Zakładu Geomorfologii i Hydrologii Gór i Wyżyn PAN, wieloletni Przewodniczący Rady Naukowej Pienińskiego PN. Sesję terenową kończącą pierwsze posiedzenie, poświęcono problematyce remontu szlaków turystycznych w PPN. W trakcie drugiego posiedzenia Komitetu Sterującego w dniu 3 listopada 2014 roku przedstawiono aktualny stan zaawansowania projektu oraz przyjęto sprawozdania za II i III kwartał 2014 roku. Członkom Komitetu Sterującego zaprezentowano działania ochronne pszonaka pienińskiego podejmowane w ramach projektu „LIFE Pieniny PL” oraz historię i etapy prac renowacyjnych zamku Czorsztyn. Spotkanie zakończono sesją terenową, w czasie której zaprezentowano efekty prac renowacyjnych zewnętrznych murów zamku Czorsztyn w ramach przewidzianego w projekcie działania C.4 (*Ochrona pszonaka pienińskiego Erysimum pieninicum*).

Dotychczasowy koszt zadania: 39.920,45 EUR

W trakcie realizacji nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne wykonanie zadania.

Sprawozdanie z I oraz II posiedzenia Komitetu Sterującego stanowi załącznik nr 11

6.1.18. F.2 Współpraca i wymiana doświadczeń z innymi projektami

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: IV kwartał 2013 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: IV kwartał 2013 r.

Planowany termin zakończenia działania: II kwartał 2016 r.

Konferencję kończącą projekt LIFE+ „The Anglesey and Llŷn Fens” LIFE07 NAT/UK/000948 w Plas Menai Walia oraz spotkania robocze w siedzibie Kampinoskiego Parku Narodowego opisano szczegółowo w raporcie wstępnym.

W ramach współpracy z innymi projektami (*działanie F.2 Współpraca i wymiana doświadczeń z innymi projektami*) odbyły się następujące spotkania:

- W dniach 27-28 maja 2014 roku osoby zarządzające projektem „LIFE Pieniny PL” wzięły udział w Konferencji organizowanej przez Wigierski Park Narodowy w ramach realizacji projektu LIFE11 NAT/PL/431 pn.: Czynna ochrona zagrożonych gatunków i siedlisk na obszarze Natura 2000 „Ostoja Wigierska”. Na konferencję zgłoszono poster prezentujący projekt „LIFE Pieniny PL”.
- W dniu 7 sierpnia 2014 roku odbyło się spotkanie w siedzibie PPN z przedstawicielami Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Krakowie, realizującej projekt LIFE+ „Ochrona siedlisk kserotermicznych w obszarach Natura 2000 na Wyżynie Miechowskiej” LIFE12 NAT/PL/000053. Podczas spotkania podpisano deklarację współpracy.
- W dniach 24-27 września 2014 roku miał miejsce wyjazd osób zaangażowanych w realizację projektu „LIFE Pieniny PL” do Wigierskiego Parku Narodowego realizującego projekt „Czynna ochrona zagrożonych gatunków i siedlisk na obszarze Natura 2000 „Ostoja Wigierska” LI-FE11 NAT/PL/000431”.
- W dniach 30 września 2014 – 01 października 2014 trzech pracowników merytorycznych projektu „LIFE Pieniny PL” uczestniczyło w międzynarodowej konferencji kończącej projekt „Czynna ochrona kompleksu priorytetowych siedlisk napiaskowych (6120, 2330) w obszarze Natura 2000 na Pustyni Błędowskiej” LIFE09 NAT/PL/000259

Dotychczasowy koszt zadania: 2.686,54 EUR

W trakcie realizacji nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne wykonanie zadania.

Sprawozdania z konferencji i spotkań stanowią załącznik nr 12

6.1.19. **F.3 Przygotowanie planu działań po zakończeniu projektu “After Life”**

Zgodnie z harmonogramem działanie nie jest jeszcze realizowane.

6.1.20. **F.4 Zewnętrzny audyt finansowy**

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: II kwartał 2018 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: IV kwartał 2014 r.

Planowany termin zakończenia działania: III kwartał 2018 r.

W dniu 21 stycznia 2015 roku wszczęto, w trybie zapytania ofertowego, procedurę wyboru wykonawcy zewnętrznego audytu projektu W szczegółowych warunkach zamówienia zaplanowano wykonanie audytu wstępnego obejmującego okres od 1 września 2013 roku do końca stycznia 2015 roku. W wyniku przeprowadzonej procedury wyłoniono wykonawcę zadania, z którym podpisano umowę nr LF-081-1-1-3-6/2015 dnia 9 lutego 2015 roku.

Dotychczasowy koszt zadania: 0,00 EUR

6.1.21. **F.5 Monitorowanie realizacji projektu**

Stan realizacji projektu jest na bieżąco monitorowany na wszystkich szczeblach zarządzania projektem, na podstawie organizowanych na bieżąco roboczych spotkań personelu projektu. Sporządzono raporty kwartalne z prac wykonanych w 2013 i 2014 roku. Raporty za IV kwartał 2013 roku, I, II oraz III kwartał 2014 roku przedstawiono do zatwierdzenia na posiedzeniu Komitetu Sterującego. Od rozpoczęcia projektu sporządzono łącznie 5 raportów z monitoringu jego realizacji (załącznik nr 13). Do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska do dnia 31 grudnia 2014 roku wysłano 15 sprawozdań ze stanu zaawansowania projektu. Sprawozdania wysyłano wraz z kolejnymi rozliczeniami dotacji.

Zadanie wykonywane jest w ramach wynagrodzenia koordynatora, jego asystenta oraz personelu zaangażowanego w realizację projektu.

6.2. **Dissemination actions**

6.2.1. **Objectives**

Jednym z celów projektu jest podnoszenie świadomości o potrzebie ochrony środowiska wśród mieszkańców gmin sąsiadujących z obszarem Pieniny. Ważne jest również uzyskanie akceptacji społeczeństwa dla działań ochronnych prowadzonych przez PPN poprzez atrakcyjne formy informacji o obszarze chronionym. Cała dotychczasowa dokumentacja projektu, wszystkie zrealizowane elementy promujące i rozpowszechniające informacje o projekcie opatrzone są logiem LIFE, NATURA 2000, NFOŚiGW oraz zawierają jasne odniesienie do wsparcia otrzymanego z Komisji Europejskiej. Elementami tymi są:

- Spotkania promujące projekt
- Strona internetowa umożliwiająca dotarcie do szerokiego grona odbiorców - działa jako zakładka strony głównej PPN
- Folder informacyjny o projekcie wydany w trzech językach
- Gadżety promujące projekt – koszulki, torby, kubki i kalendarze ścienne
- Warsztaty edukacyjne

- Tablice informacyjne o projekcie

Od rozpoczęcia projektu zrealizowano sześć produktów dostarczalnych, w tym akty notarialne umów kupna sprzedaży gruntów, jakie zawarto do 10 lutego 2015 roku (33 szt). Kalendarz ścienny 2014 i listy uczestników spotkań inauguracyjnych projekt przedstawiono Komisji Europejskiej wraz z raportem wstępnym. Pozostałe produkty dostarczalne dołączono do niniejszego raportu (załączniki 14-17).

Name of Deliverable	Number of associated action	Deadline
Kalendarz ścienny 2014	E.4	30/11/2013
Listy uczestników spotkań inauguracyjnych projekt (2 szt.)	E.1	31/12/2013
Folder informacyjny	E.3	30/06/2014
Kalendarz ścienny 2015	E.4	30/11/2014
Gadżety promujące projekt	E.4	31/12/2014
Kopie aktów notarialnych umów kupna sprzedaży gruntów (33 szt)	B.1	30/06/2016
Umowy ze szkołami na przeprowadzenie warsztatów	E.5	31/12/2016

6.2.2. E.1 Spotkania promujące projekt (inauguracyjne i informacyjne)

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: IV kwartał 2013 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: IV kwartał 2013 r.

Planowany termin zakończenia działania: IV kwartał 2015 r.

W IV kwartale 2013 roku zorganizowano dwa spotkania inauguracyjne projekt, których szczegółowy opis zawarto w raporcie wstępnym. Dwa kolejne spotkania informacyjne o projekcie planuje się zorganizować w IV kwartale 2015 roku.

Dotychczasowy koszt zadania: 62,08 EUR

W trakcie realizacji nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne wykonanie zadania.

6.2.3. E.2 Strona internetowa projektu

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: III kwartał 2013 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: IV kwartał 2013 r.

Planowany termin zakończenia działania: I kwartał 2018 r.

Informacje o projekcie zawarte są na stronie internetowej, która działa jako zakładka na stronie Pienińskiego Parku Narodowego www.pieninypn.pl. Umowę na modernizację strony internetowej PPN podpisano w dniu 27 grudnia 2013 roku. Stronę w języku polskim i angielskim

skim uruchomiono 27 lutego 2014 roku. Będzie ona aktualizowana do końca trwania projektu. Nie będzie to generowało dodatkowych kosztów.

Dotychczasowy koszt zadania: 581,18 EUR

W trakcie realizacji nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne wykonanie zadania.

6.2.4. E.3 Folder informacyjny o projekcie

Działanie zakończone

Planowany termin rozpoczęcia działania: I kwartał 2014 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: I kwartał 2014 r.

Planowany termin zakończenia działania: II kwartał 2014 r.

Faktyczny termin zakończenia działania: 12 czerwca 2014 r.

W dniu 12 czerwca 2014 roku do siedziby PPN dostarczono foldery informacyjne o projekcie w wersji polskiej (2000 szt.), słowackiej (1000 szt.), oraz angielskiej (1000 szt.). Zamówienie wykonano zgodnie z umową nr LF-081-1.3.11E/14 zawartą w dniu 15 maja 2014 roku z Drukarnią Kolejową Kraków Sp.z o.o., wyłonioną w drodze zapytania ofertowego. Folder został opracowany merytorycznie i graficznie przez pracowników PPN. Na potrzeby ilustracyjne zakupiono 18 zdjęć, wykorzystano również nieodpłatnie 1 zdjęcie ze zbiorów PPN. Wersja słowacka została przetłumaczona przez firmę „languagehouse” z siedzibą w Nowy Targu. Wersja angielska przetłumaczona została przez pracowników PPN.

Dotychczasowy koszt zadania: 1.179,41 EUR

W trakcie realizacji nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne wykonanie zadania.

Folder informacyjny w trzech wersjach językowych stanowi załącznik nr 16

6.2.5. E.4 Gadżety promujące projekt

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: III kwartał 2013 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: I kwartał 2014 r.

Planowany termin zakończenia działania: IV kwartał 2017 r.

W listopadzie 2013 roku zaprojektowano i wydrukowano 300 sztuk kalendarza na 2014 rok. W dniu 29 kwietnia 2014 roku podpisano umowę nr LF-081-1.3.8/2014 z firmą RS Volley s.c. wyłonioną w drodze przetargu nieograniczonego ogłoszonego 18 kwietnia 2014 roku na wykonanie gadżetów promujących projekt (koszulki - 1000 szt., kubki - 1000 szt. torby - 1000 szt.). Kompletne zamówienie zrealizowano 13 czerwca 2014 roku.

W ramach umowy nr LF-081-1.3.11E/14 z Drukarnią Kolejową Kraków Sp.z o.o. wykonano 300 sztuk kalendarza na 2015 rok. Opracowanie graficzne kalendarza przygotował, bez dodatkowego wynagrodzenia, grafik zatrudniony w PPN. Na potrzeby druku kalendarzy zakupiono łącznie 4 zdjęcia.

Dotychczasowy koszt zadania: 11.087,69 EUR

W trakcie realizacji nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne wykonanie zadania.

Gadżety promujące projekt stanowią załącznik nr 17

6.2.6. E.5 Warsztaty edukacyjne

Działanie w trakcie realizacji

Planowany termin rozpoczęcia działania: I kwartał 2015 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: I kwartał 2015 r.

Planowany termin zakończenia działania: IV kwartał 2016 r.

W dniu 21 stycznia 2015 roku ogłoszono przetarg nieograniczony na „Przewóz dzieci, młodzieży szkolnej i osób dorosłych na zajęcia edukacyjne oraz warsztaty prowadzone przez pracowników Pienińskiego Parku Narodowego w ramach realizacji projektu LIFE+ pt.: Natura w mozaice – ochrona gatunków i siedlisk w obszarze „Pieniny”, w okresie: od marca do czerwca 2015 r. i od września do grudnia 2015 r.” Przetarg rozstrzygnięto 29 stycznia 2015 roku. Wybrano firmę transportową z którą w dniu 9 lutego 2015 roku podpisano umowę nr LF-081-1-3-7/2015. Zawarto porozumienia w sprawie edukacji środowiskowej z dyrekcjami 21 szkół w gminach: Szczawnica, Krościenko n.D., Czorsztyn, Sromowce Wyżne, Łapsze Niżne. W dniu 4 lutego w siedzibie PPN odbyły się pierwsze zajęcia edukacyjne z młodzieżą ponadgimnazjalną z Krościenka.

Dotychczasowy koszt zadania: 0,00 EUR

Umowy ze szkołami na przeprowadzenie warsztatów stanowią załącznik nr 15

6.2.7. E.6 Konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży

Zgodnie z harmonogramem działanie nie jest jeszcze realizowane.

6.2.8. E.7 Tablice informacyjne o projekcie

Działanie zakończone

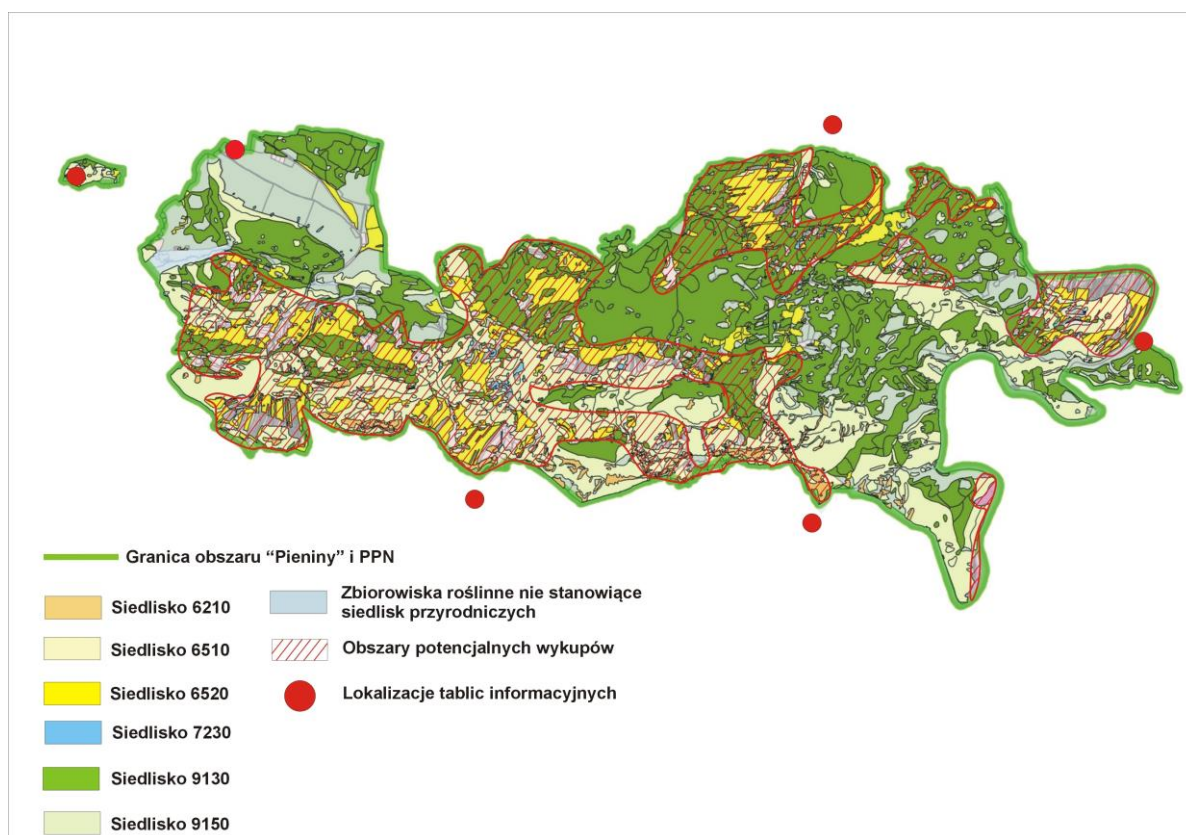
Planowany termin rozpoczęcia działania: I kwartał 2014 r.

Faktyczny termin rozpoczęcia działania: I kwartał 2014 r.

Planowany termin zakończenia działania: II kwartał 2014 r.

Faktyczny termin zakończenia działania: 12 czerwca 2014 r.

W lutym 2014 roku opracowano i zaprojektowano tablice informacyjne o projekcie. Wykorzystano zdjęcia zakupione na potrzeby zadania E.4. Na podstawie zlecenia nr LF -81-1.3.9/14 z dnia 12 maja 2014 roku Pracownia Reklamowa „Symptom 2” s.c. wykonała oraz dostarczyła 6 tablic informacyjnych, które zamontowano w pawilonach wystawowych Pienińskiego Parku Narodowego zlokalizowanych przy głównych wejściach do Parku. Ich lokalizację przedstawiono na poniższej mapce.

Mapka przedstawiająca lokalizację tablic informacyjnych o projekcie

Dotychczasowy koszt zadania: 146,03 EUR

W trakcie realizacji nie wystąpiły żadne trudności mogące opóźnić lub uniemożliwić pełne wykonanie zadania.

Zdjęcie tablic stanowi załącznik nr 18 (Dokumentacja fotograficzna projektu)

6.2.9. E.8 Międzynarodowa konferencja kończąca projekt

Zgodnie z harmonogramem działanie nie jest jeszcze realizowane.

6.2.10. E.9 Raport laika

Zgodnie z harmonogramem działanie nie jest jeszcze realizowane.

6.3. Evaluation of Project Implementation

Task	Foreseen in the revised proposal	Achieved	Evaluation
A.1 Przygotowanie wykupu gruntów		29 operatorów szacunkowych	Działanie realizowane zgodnie z planem. Ostateczna liczba operatorów będzie zależeć od ilości wykupów w projekcie

Task	Foreseen in the revised proposal	Achieved	Evaluation
A.2 Zakup sprzętu	14 szt.	14 szt.	Działanie zrealizowane w całości zgodnie z planem. Sprzęt wykorzystywany jest do wykonywania dokumentacji fotograficznej, odbiorniki GPS – używane do monitoringu derkacza, kosiarka i przewracarka zostaną wykorzystane do kontynuacji zabiegów na łąkach. Samochód wykorzystywany jest w procesie zarządzania projektem.
B.1 Zakup gruntów	40 ha	15,5995 ha	Działanie realizowane zgodnie z planem. W trakcie realizacji pojawiają się możliwości wcześniejszego kupna działek gruntowych. W 2014 roku wykorzystano wszystkie dostępne w tym roku środki na realizację zadania. W związku z tym na prośbę PPN przesunięto środki pochodzące z NFOŚiGW do wykorzystania we wcześniejszych terminach. Projekt przewiduje wykup około 16 ha lasu i 24 ha łąk. Ostateczny udział gruntów nieleśnych w stosunku do całkowitej powierzchni przewidzianej do wykupu będzie zależał od przedstawianych ofert sprzedaży.
C.1 Zabiegi ochronne na łąkach i młakach	24 ha	3,18 ha	Działanie realizowane zgodnie z planem. Nie przewiduje się problemów w dalszej realizacji zadania.
C.2 Remont i modernizacja szlaków turystycznych	1260 mb	340 mb	Działanie realizowane zgodnie z planem. W 2014 roku wyremontowano jeden z czterech odcinków przewidzianych w projekcie. Poczyniono przygotowania do remontu następnego odcinka na szlaku niebieskim (Zamkowa Góra – Kosarzyska). Ewentualne przesunięcie terminu zakończenia działania na rok 2016 może mieć miejsce w przypadku zaistnienia niekorzystnych warunków atmosferycznych w 2015 roku.
C.3 Zabiegi ochronne na murawach	8 ha	4,2 ha	Działanie realizowane zgodnie z planem. W 2014 roku wykonano zabiegi na Macelowej Górze, Uprzarze, Nowej Górze i Cyrlowej Skale
C.4 Ochrona pszonaka pienińskiego <i>Erysimum pieninicum</i>	0,5 ha	0,25 ha	Zabiegi odkraczania i koszenia murawy kserotermicznej w rejonie Zamku Czorsztyn przewidziane do wykonania w 2014 roku zakończono zgodnie z planem. W związku z odstąpieniem od umowy przez firmę wybraną w zapytaniu ofertowym, umowę podpisano z kolejną firmą, która złożyła najkorzystniejszą cenowo ofertę. Nie przewiduje się problemów w dalszej realizacji zadania.
	430 m2	525 m2	Pomimo zwiększenia zakresu prac renowacyjnych w obrębie murów zamku o 85 m ² , zadanie zakończono w terminie zgodnie z planem. Dodatkowe koszty remontu pokryto z oszczędności w kategorii kosztów „Wsparcie zewnętrzne”.
C.5 Usuwanie obcych gatunków inwazyjnych	3 nawroty w roku w latach 2014-2017 na odcinku 10 km	3 nawroty w 2014 r. na odcinku 10 km	Działanie realizowane zgodnie z planem. Na podstawie przeprowadzonego monitoringu stanu zerowego rozważa się zwiększenie liczby nawrotów do 5 w ciągu roku, w celu zwiększenia skuteczności zabiegu.

Task	Foreseen in the revised proposal	Achieved	Evaluation
C.6 Ograniczenie negatywnego wpływu wypasu na miejsca rozrodu płazów	5 miejsc rozrodu	1 miejsce rozrodu	Działanie rozpoczęto wcześniej niż zakłada to harmonogram. Do dnia 22 grudnia 2014 roku wykonano zabezpieczenie funkcjonującego miejsca rozrodu płazów na Kapitanowym. Nie przewiduje się problemów z dalszą realizacją działania
D.1 Monitoring skuteczności zabiegów na łąkach D.6 Monitoring procesów przyrodniczych w ekosystemach leśnych	4 raporty wstępne 4 raporty z oceną efektów Końcowy raport naukowy	1 raport wstępny	Działanie realizowane zgodnie z planem. Raporty z oceną efektów wskażą rezultaty podjętych działań ochronnych na wykupionych łąkach i w ekosystemach leśnych. Wyłączenie lasów z gospodarczego użytkowania zainicjuje samoistny przebieg procesów przyrodniczych w ekosystemach leśnych. Nie przewiduje się problemów z dalszą realizacją zadania.
D.2 Monitoring skuteczności zabiegów na murawach	1 raport wstępny 2 raporty z oceną efektów Końcowy raport naukowy	1 raport wstępny	Działanie realizowane zgodnie z planem. Raporty z oceną efektów wskażą rezultaty podjętych działań ochronnych. Nie przewiduje się problemów z dalszą realizacją zadania.
D.3 Monitoring efektów związanych z remontem szlaków	2 raporty wstępne 3 raporty z oceną efektów 2 końcowe raporty naukowe	2 raporty wstępne	Działanie realizowane zgodnie z planem. Raporty z oceną efektów wskażą rezultaty podjętych działań ochronnych. Nie przewiduje się problemów z dalszą realizacją zadania.
D.4 Monitoring efektów zabiegów ochronnych w siedlisku pszonaka pieśnińskiego <i>Erysimum pienincum</i>	1 raport wstępny 2 raporty z oceną efektów Końcowy raport naukowy	1 raport wstępny	Działanie realizowane zgodnie z planem. Raport z oceną efektów wskaże rezultaty podjętych działań ochronnych. Nie przewiduje się problemów z dalszą realizacją zadania.
D.5 Monitoring skuteczności usuwania gatunków inwazyjnych	1 raport wstępny 2 raporty z oceną efektów Końcowy raport naukowy	1 raport wstępny	Działanie realizowane zgodnie z planem. Na podstawie przeprowadzonego monitoringu rozważa się możliwość zwiększenia liczby nawrotów w ciągu roku do 5 w celu zwiększenia skuteczności usuwania obcych gatunków inwazyjnych. Raport z oceną efektów wskaże rezultaty podjętych działań ochronnych. Nie przewiduje się problemów z dalszą realizacją zadania.

Task	Foreseen in the revised proposal	Achieved	Evaluation
D.7 Monitoring pólzów	1 raport wstępny 3 raporty z oceną efektów Końcowy raport naukowy	1 raport wstępny	Działanie realizowane zgodnie z planem. Raporty z oceną efektów wskażą rezultaty podjętych działań ochronnych. Nie przewiduje się problemów z dalszą realizacją zadania.
D.8 Ocena wpływu społeczno-gospodarczego planowanych działań na lokalną gospodarkę i społeczeństwo, a także na funkcję ekosystemu	Metodologia badań 1 raport wstępny – diagnoza stanu 1 raport końcowy		Działanie realizowane zgodnie z planem. Raport końcowy wskaże, w jakim stopniu lokalna społeczność zmieniła sposób postrzegania podejmowanych przez PPN działań, mających na celu ochronę gatunków i siedlisk w obszarze „Pieniny” oraz zachowanie jego walorów krajobrazowych.
E.1 Spotkania promujące projekt (inaugurujące i informacyjne)	4	2	Działanie realizowane zgodnie z planem. W 2015 roku przewiduje się zorganizowanie dwóch spotkań informacyjnych o realizowanym projekcie w celu podniesienia świadomości społecznej na temat podejmowanych przez PPN działań.
E.2 Strona internetowa projektu	1	1	Działanie zrealizowano zgodnie z planem. Strona internetowa jest na bieżąco aktualizowana. Miesięcznie średnio 100 osób odwiedza stronę projektu.
E.3 Folder informacyjny o projekcie	4000 szt w tym: wersja polska-2000 szt, wersja angielska - 1000 szt, wersja słowacka - 1000 szt	4000 szt w tym: wersja polska-2000 szt, wersja angielska - 1000 szt, wersja słowacka - 1000 szt	Działanie zrealizowane zgodnie z planem. Foldery informacyjne rozprowadzane są wśród uczestników spotkań organizowanych w ramach projektu oraz współpracy między innymi projektami. 300 sztuk wersji słowackiej przekazano do siedziby słowackiego odpowiednika PPN (Pieninský Národný Park).
E.4 Gadżety promujące projekt	1000 toreb 1000 koszulek 1000 kubków 1500 kalendarzy	1000 toreb 1000 koszulek 1000 kubków 600 kalendarzy	Działanie zrealizowane zgodnie z planem. Gadżety rozprowadzane są wśród uczestników spotkań organizowanych w ramach projektu oraz w ramach współpracy między innymi projektami.
E.7 Tablice informacyjne o projekcie	6 szt	6 szt	Działanie zrealizowane zgodnie z planem. Rozmieszczenie tablic informacyjnych w pawilonach wystawowych PPN jest jednym z elementów promocji projektu i podnoszenia świadomości o działaniach ochronnych podejmowanych przez PPN.
F.1 Zarządzanie projektem	5 posiedzeń Komitetu Sterującego	2 posiedzenia Komitetu Sterującego	Działanie realizowane zgodnie z planem. Nie przewiduje się problemów z dalszą realizacją zadania.

Task	Foreseen in the revised proposal	Achieved	Evaluation
F.2 Współpraca i wymiana doświadczeń z innymi projektami	3 wyjazdy	1 wyjazd	Działanie realizowane zgodnie z planem. W ramach współpracy z innymi projektami zorganizowano spotkania w siedzibie PPN oraz siedzibach pozostałych biur projektów współpracujących. Nie przewiduje się problemów z dalszą realizacją zadania.
F.4 Zewnętrzny audyt finansowy	1		Działanie realizowane zgodnie z planem. Wybrano audytora projektu.
F.5 Monitorowanie realizacji projektu	17 sprawozdań kwartalnych	5 sprawozdań kwartalnych	Działanie realizowane zgodnie z planem. Stan realizacji projektu zawarty jest w raportach kwartalnych, które przedstawia się do akceptacji członkom Komitetu Sterującego. Nie przewiduje się problemów z dalszą realizacją zadania.

6.4. Analysis of long term benefits

Analiza długoterminowych korzyści podejmowanych działań ochronnych w projekcie, zostanie szczegółowo przedstawiona na etapie raportu końcowego. Na obecnym etapie projektu można już stwierdzić, że jego realizacja niewątpliwie wpłynie pozytywnie na stan ochrony wybranych gatunków i siedlisk przyrodniczych.

Podjęte przez PPN działania, na wykupionych w ramach projektu gruntach, zapewnią optymalne warunki dla zachowania łąkowych siedlisk przyrodniczych, które objęto zabiegami ochrony czynnej, a także poprawę lub utrzymanie na optymalnym poziomie stanu zachowania siedlisk leśnych wyłączonych z gospodarczego wykorzystania, co w dłuższej perspektywie pozwoli na zwiększenie ilości martwego drewna.

Skanalizowanie ruchu turystycznego na wyremontowanym odcinku szlaku niebieskiego od Kosarzysk do Polany Pieniny zapewni ochronę znajdujących się tam leśnych siedlisk przyrodniczych przed presją turystyczną.

Dzięki wykonaniu zabiegów odkrzaczania i usuwania biomasy na murawach kserotermicznych nastąpi poprawa warunków siedliskowych związanych z nimi gatunków roślin: bylica piołun *Artemisia absinthium*, oset pagórkowy *Carduus collinus*; a także zwierząt: niepylak apollo *Parnassius apollo*, gniewosz płamisty *Coronella austriaca*.

Zakończenie renowacji zewnętrznych murów zamku Czorsztyn, uporządkowanie terenu oraz wykonane zabiegi odkrzaczania murawy u podnóża zamku wpłyną na poprawę warunków siedliskowych pszonaka pienińskiego *Erysimum pienicum*. Wzmocnienie populacji nastąpi również dzięki dosiewaniu nasion na rewaloryzowanych powierzchniach.

W perspektywie długoterminowej wykonanie zabiegów usuwania obcych gatunków inwazyjnych z rodzaju *Reynoutria* ograniczy zasięg ich występowania oraz zapobiegnie rozprzestrzenianiu się tych gatunków drogą wodną. Na podstawie monitoringu efektów wykonanych już zabiegów będzie można ocenić czy należy zwiększyć liczbę powtórzeń zabiegów w ciągu roku, w celu zwiększenia ich skuteczności.

W grudniu 2014 roku oczyszczono i zabezpieczono istniejące oczko wodne na Kapitanywym oraz wykonano poidło dla owiec. Wykonane zabiegi są pierwszym etapem prac, których długotrwałym efektem będzie zachowanie miejsc rozrodu traszki karpackiej *Triturus montan-*

doni, traszki górskiej *Triturus alpestris*, kumaka górskiego *Bombina variegata*, żaby trawnej *Rana temporaria* i ropuchy szarej *Bufo bufo* przed negatywnym wpływem wypasu owiec.

7. Comments on the financial report

Rzeczywiste koszty realizacji projektu poniesione do dnia 10 lutego 2015 roku, przedstawiono w sprawozdaniu finansowym, stanowiącym załącznik do niniejszego raportu. Powyższe sprawozdanie zawiera informacje umożliwiające dokonanie wstępnej oceny kwalifikowalności dotychczas poniesionych kosztów.

7.1. Summary of Costs Incured

Budget breakdown categories	Total cost in €	Costs incurred from the start date to 10.02.2015 in €	% of total costs
1. Personnel	173 179,00	43 584,99	25,17%
2. Travel and subsistence	9 795,00	1 729,68	17,66%
3. External assistance	246 240,00	131 985,14	53,60%
4. Durable goods			
Infrastructure	N/A	N/A	N/A
Equipment	39 375,00	36 417,23	92,49%
Prototype	N/A	N/A	N/A
5. Land purchase / long-term lease	735 500,00	235 122,15	31,97%
6. Consumables	45 599,00	7 731,71	16,96%
7. Other Costs	5 250,00	1 488,55	28,35%
8. Overheads	21 600,00	6 841,00	31,67%
TOTAL	1 276 538,00	464 900,44	36,42%

Wykorzystanie ponad 50% środków przeznaczonych na wsparcie zewnętrzne, związane jest z wykonaniem prac zabezpieczających zewnętrzne mury zamku Czorsztyn przed osypywaniem się. Zakończenie tych prac było jednym z elementów działania C.4 (*Ochrona pszonaka pieśnińskiego Erysimumu pieninicum*) stanowiącym według harmonogramu 37% wszystkich kosztów wsparcia zewnętrznego. Ostateczny koszt tego zadania wyniesie 98.780,46 EUR, co związane ze zwiększeniem zakresu prac zabezpieczających zewnętrzne mury zamku. Powyższą sytuację szczegółowo opisano w punkcie 6.1.7.

Koszt zakupionego sprzętu stanowi 92,49% zaplanowanych kosztów w kategorii *Środki trwałe*. Sposób zagospodarowania wygenerowanych oszczędności w tej kategorii kosztów opisano w punkcie 3.1 raportu wstępnego.

Obserwuje się nadal spore zainteresowanie sprzedażą gruntów przez ich właścicieli, w związku z czym, do tej pory wykorzystano już ponad 30% zaplanowanych kosztów zakupu gruntów.

Wypis z rejestru gruntu przedstawia aktualny stan prawny oraz faktyczną powierzchnię działki planowanej do wykupu. Jest koniecznym elementem w przygotowaniu wykupu gruntów przez PPN, nie wpływa jednak na sam fakt wykup gruntu, w związku z powyższym nie

jest wydatkiem inwestycyjnym (jak zaplanowano we wniosku). Koszty wypisów z rejestru gruntów (317,01 EUR) przeniesiono więc z kategorii *Zakup gruntów* w zadaniu B.1 (*Zakup gruntów*) do kategorii *Inne koszty* w zadaniu A.1 (*Przygotowanie wykupu gruntów*).

Wykonanie urządzeń dodatkowych przy szlakach (kierunkowskazy i ławy) w ramach działania C.2 (*Remont i modernizacja szlaków turystycznych*) zaplanowano we wniosku w kategorii kosztów *Wsparcie zewnętrzne*. Materiał do wykonania ław znajduje się w posiadaniu PPN i pochodzi z cięć, jakie wykonuje się w PPN w trakcie przebudowy niektórych drzewostanów. Jego wartość rynkowa wyceniana jest na podstawie średnich cen obowiązujących w sąsiadującym nadleśnictwie, na podstawie którego opracowywany jest cennik obowiązujący w PPN (załącznik nr 19). W związku z tym drewno na ławy nie stanowi elementu kategorii *Wsparcie zewnętrzne*, a jego koszt (401,64 EUR) przeniesiono do kategorii kosztów *Materiały zużywalne*, jako wkład własny w projekcie.

Prace związane z remontem szlaków, w tym obróbka drewna, wykonywane są przez pracowników PPN, którym wypłacany jest ekwiwalent za użycie własnych narzędzi (praca pilarką). Koszt pracy pilarki (245,36 EUR) w tym wypadku nie jest wsparciem zewnętrznym (jak zaplanowano we wniosku). W związku z powyższym przeniesiono go do kategorii kosztów *Inne koszty*.

Opisane wyżej przesunięcia między kategoriami kosztów nie stanowią zmiany znacznej w projekcie w świetle Art. 15.2 PW i nie wymagają dodatkowej, pisemnej zgody Komisji Europejskiej.

7.2. Accounting system

Wprowadzono wyodrębniony system księgowy dla potrzeb identyfikowalności wydatków związanych z projektem. Szczegółowe informacje na ten temat zawiera Zarządzenie Dyrektora Pienińskiego Parku Narodowego Nr 9/2013 z dnia 02.09.2013 roku (załącznik nr 2 raportu wstępnego). Na potrzeby projektu założony został osobny rachunek bankowy nr: 84 1130 1150 0012 1252 6520 0007 w Banku Gospodarstwa Krajowego.

Zgodnie z uzyskaną decyzją Dyrektora Izby Skarbowej w Katowicach (załącznik nr 12 raportu wstępnego) PPN ma pełne prawo do odliczania podatku naliczonego tylko przy nabyciu towarów i usług związanych ze sprzedażą opodatkowaną. Przypadki, w których PPN posiada możliwości odliczenia podatku VAT opisano szczegółowo w punkcie 6.1 raportu wstępnego.

Wszystkie dokumenty zewnętrzne dotyczące projektu wpływają do siedziby PPN za pośrednictwem Sekretariatu. Następnie po dokonanej przez Dyrektora dekretacji, wpływają do pracowników odpowiedzialnych za poszczególne działania projektu, w celu ich sprawdzenia i opisanie merytoryczne. Sprawdzenia dokumentu księgowego pod względem merytorycznym z punktu widzenia projektu dokonuje koordynator projektu. Kontrola merytoryczna polega na ustaleniu rzetelności danych zawartych w dowodzie, a także sprawdzeniu celowości, gospodarności i legalności dokonanych operacji. Opisane merytorycznie dokumenty księgowe trafiają do Zespołu Finansowo-Księgowego, gdzie dokonuje się ich kontroli pod względem zgodności formalno-rachunkowej oraz zgodności z planem finansowym. Sprawdzenie dokumentu księgowego pod względem formalno-rachunkowym polega na stwierdzeniu, czy został on wystawiony w sposób technicznie prawidłowy, zawiera wszystkie cechy prawidłowego dowodu oraz że dane liczbowe nie zawierają błędów arytmetycznych. Każdy dokument księgowy posiada pieczęć z zapisem odnoszącym się bezpośrednio do projektu, zapis ten brzmi: *Sfinansowano ze środków projektu LIFE12NAT/PL/000034 „LIFE Pieniny PL”*. Odpowiednio opisany i sprawdzony zgodnie z powyższymi wymogami dokument, zostaje przedłożony do zatwierdzenia Dyrektorowi.

W celu rejestracji czasu pracy personelu w projekcie, wypełnia się karty czasu pracy, w których wyszczególnia się czas poświęcony na realizację projektu. Prawidłowo wypełnione karty, zawierające sumaryczną liczbę przepracowanych godzin w danym miesiącu, zatwierdza koordynator projektu, który tworzy zestawienie liczby godzin przepracowanych przez poszczególnych pracowników. Na podstawie powyższego zestawienia Zespół Finansowo-Księgowy przygotowuje listy płac z odpowiednio wyliczoną należnością za wykonaną pracę.

7.3. Partnership arrangements

Nie dotyczy

7.4. Auditor's report/ declaration

Dane audytora: DPC A. Danylczenko i Spółka Sp. J.

Audit Lab Sp. z o. o.

ul. Armii Krajowej 15/7

45-071 Opole

biuro@dpconsulting.pl

+48 774418388

Urzędowy numer rejestracyjny w Krajowej Izbie Biegłych Rewidentów: 3584

7.5. Summary cost per action

Action no.	Short name of action	1. Personnel	2. Travel and subsistence	3. External assistance	4.a Infrastructure	4.b Equipment	4.c Prototype	5. Purchase or lease of land	6. Consumables	7. Other costs	TOTAL
A.1	Przygotowanie wykupu gruntów			7 410,42						317,01	7 727,43
A.2	Zakup sprzętu		71,96			36 417,23			4 336,73	926,17	41 752,09
B.1	Zakup gruntów							235 122,15			235 122,15
C.1	Zabiegi na łąkach i młakach			1 459,48							1 459,48
C.2	Remont i modernizacja szlaków turystycznych	5 830,13		1 452,33					1 097,44	245,36	8 625,25
C.3	Zabiegi ochronne na murawach			2 658,00							2 658,00
C.4	Ochrona pszonaka pienińskiego Erysimum pieninicum			98 390,68							98 390,68
C.5	Usuwanie obcych gatunków inwazyjnych			677,81							677,81
C.6	Ograniczenie negatywnego wpływu wypasu na miejsca rozrodu płazów			837,84							837,84

Action no.	Short name of action	1. Personnel	2. Travel and subsistence	3. External assistance	4.a Infrastructure	4.b Equipment	4.c Prototype	5. Purchase or lease of land	6. Consumables	7. Other costs	TOTAL
D.1	Monitoring skuteczności zabiegów na łąkach			767,04							767,04
D.2	Monitoring skuteczności zabiegów na murawach			609,69							609,69
D.3	Monitoring efektów związanych z remontem szlaków			1 324,32							1 324,32
D.4	Monitoring efektów zabiegów ochronnych w siedlisku pszoanaka pienińskiego Erysimum pieninicum			422,85							422,85
D.5	Monitoring skuteczności usuwania gatunków inwazyjnych			88,50							88,50
D.6	Monitoring procesów przyrodniczych w ekosystemach leśnych			678,53							678,53
D.7	Monitoring płazów			295,01							295,01
D.8	Ocena wpływu społeczno gospodarczego planowanych działań na lokalną gospodarkę i społeczeństwo, a także na funkcję ekosystemu			959,39							959,39
E.1	Spotkania promujące projekt (inaugurujące i informacyjne)								62,08		62,08
E.2	Strona internetowa projektu			581,18							581,18
E.3	Folder informacyjny o projekcie			834,03					345,38		1 179,41
E.4	Gadżety promujące projekt			11 010,48					77,21		11 087,69
E.5	Warsztaty edukacyjne										
E.6	Konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży										
E.7	Tablice informacyjne o projekcie			146,03							146,03

Action no.	Short name of action	1. Personnel	2. Travel and subsistence	3. External assistance	4.a Infrastructure	4.b Equipment	4.c Prototype	5. Purchase or lease of land	6. Consumables	7. Other costs	TOTAL
E.8	Międzynarodowa konferencja kończąca projekt										
E.9	Raport laika										
F.1	Zarządzanie projektem	37 754,86	1 650,52						515,07		39 920,45
F.2	Współpraca i wymiana doświadczeń z innymi projektami		7,20	1 381,53					1 297,82		2 686,54
F.3	Przygotowanie planu działań po zakończeniu projektu "After-Life"										
F.4	Zewnętrzny audyt finansowy										
F.5	Monitorowanie realizacji projektu										
Over-heads											6 841,00
	TOTAL	43 584,99	1 729,68	131 985,14		36 417,23		235 122,15	7 731,71	1 488,55	464 900,44

8. Annexes

8.1. Technical annexes

- 8.1.1. Zał. nr 1 - Mapka przedstawiająca lokalizację działek wykupionych do 10 lutego 2015 roku
- 8.1.2. Zał. nr 2 – Protokół konieczności wykonania robót dodatkowych
- 8.1.3. Zał. nr 3 – notatka służbowa - zwiększeniem zakresu prac wykonanych w ramach remontu fragmentu murów zamku Czorsztyn
- 8.1.4. Zał. nr 4 - RAPORT WSTĘPNY - Monitoring skuteczności zabiegów na wykupionych łąkach i procesów przyrodniczych w wykupionych ekosystemach leśnych
- 8.1.5. Zał. nr 5 - RAPORT WSTĘPNY - Monitoring skuteczności zabiegów na murawach oraz notatka z monitoringu derkacza
- 8.1.6. Zał. nr 6
 - RAPORT WSTĘPNY – Monitoring efektów związanych z remontem szlaków - erozja gleby
 - RAPORT WSTĘPNY – Monitoring efektów związanych z remontem szlaków – regeneracja roślinności
- 8.1.7. Zał. nr 7 – RAPORT WSTĘPNY - monitoring pszonaka pienińskiego
- 8.1.8. Zał. nr 8 – RAPORT WSTĘPNY - Monitoring skuteczności usuwania gatunków inwazyjnych
- 8.1.9. Zał. nr 9 – RAPORT WSTĘPNY - Monitoring płazów na polanie Majerz w Pienińskim Parku Narodowym
- 8.1.10. Zał. nr 10 – Raport metodologiczny oraz raport otwarcia – diagnoza stanu
- 8.1.11. Zał. nr 11 – Sprawozdanie z I oraz II posiedzenia Komitetu Sterującego
- 8.1.12. Zał. nr 12 – Sprawozdania z konferencji oraz spotkań w ramach zadania F.2 (*Współpraca i wymiana doświadczeń z innymi projektami*)
- 8.1.13. Zał. nr 13 – Raporty kwartalne (raporty z monitoringu realizacji projektu)
- 8.1.14. Zał. nr 14 - Kopie aktów notarialnych wraz z wydrukami z elektronicznych ksiąg wieczystych obejmujących działki zakupione w okresie od 1 września 2013 roku do 10 lutego 2015 roku
- 8.1.15. Zał. nr 15 - Umowy ze szkołami na przeprowadzenie warsztatów edukacyjnych

8.2. Dissemination annexes

- 8.2.1. Zał. nr 16 – Folder informacyjny o projekcie (wersja polska, angielska i słowacka)
- 8.2.2. Zał. nr 17 – Gadżety promujące projekt (koszulka, torba i kubek) oraz kalendarz na 2015 rok
- 8.2.3. Zał. nr 18 – Dokumentacja fotograficzna projektu (dokumentację fotograficzną zadań D.1-D.7 zawarto w raportach wstępnych z monitoringu)
- 8.2.4. Zał. nr 19 – Cennik sprzedaży detalicznej drewna w PPN
- 8.2.5. Zał. nr 20 – wersja elektroniczna niniejszego sprawozdania oraz załączniki – klucz USB

9. Financial report and annexes